

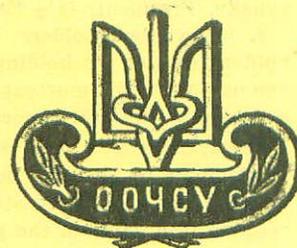
-VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спільно - політичний місячник

З М І С Т

** — Степан Бандера	1
Борис Бистрицький — Перед виборами	3
Д. Донцов — Агонія змінівиховщини	4
Звернення Проводу Закордонних Частин ОУН	10
Лісовик — Загибель генерала Свєрчевського	12
Анатоль В. Бєдрій — Куди зайшли? (До Деклярації ЗП УГВР)	14
Аркан Пчхи — Собача лірика (гумореска)	19
Володимир Богданюк — Положення в ССРСР і в Україні	20
** — З англомовної преси про АБН і п. Я. Стецька	23
І. Карпович-Дубиняк — Сучасне українське село в совет- ській літературі	24
Роман Кухар — На янівському кладовищі	27
Літописець — Коли молоді бунтуються	29
Ікер — Мандрівка народів	31

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION (Act of October 23, 1962; Section 4369, Title 39, United States Code).

1. Date of filing Oct. 1 1964. 2. Title of Publication: **VISNYK THE HERALD.** 3. Frequency of issue: Monthly. 4. Location of known office of publication (Street, city, county, zip code): 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009. 5. Location of the Headquarters or General Business Offices of the publisher (Not printers): 315 East 10th Street, New York N. Y. 10009. 6. Names and addresses of Publisher, Editor, and Managing Editor. Publisher (Name and address): Organization for the Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc., New York. Editor (Name and address): Dr. Stephen Halamay, 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009. Managing Editor (Name and address): Mr. John Wynnyk, 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009.

7. OWNER (If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual must be given). Name, Address: Organization for the Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc. 315 East 10th Street, New York, N. Y. 10009. (No stock holders). Principal Officers: Eugene Lozysky, President, 48½ East 7th Street, New York, N. Y.

8. Known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages or other securities (If there are none, so state). Name, Address: None.

9. Paragraphs 7 and 8 include, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting, also the statements in the two paragraphs show the affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner. Names and addresses of individuals who are stockholders of a corporation which itself is a stockholder or holder of bonds, mortgages or other securities of the publishing corporation have been included in paragraphs 7 and 8 when the interests of such individuals are equivalent to 1 percent or more of the total amount of the stock or securities of the publishing corporation.

10. This item must be completed for all publications except those which do not carry advertising other than the publisher's own and which are named in sections 132.231, 132.232, and 132.233, postal manual (Sections 4355a, 4355b, and 4356 of Title 39, United States Code).

A. Total no. copies printed (Net Press Run). Average no. copies each issue during preceding 12 months 22,000. Single issue nearest to filing date 2,000. B. Paid circulation. 1. To term subscribers by mail, carrier delivery or by other means. Average no. copies each issue during preceding 12 months 16,800. Single issue nearest to filing date 1,532. 2. Sales through agents, news dealers, or otherwise. Average no. copies each issue during preceding

12 months 3,020. Single issue nearest to filing date 277. C. Free distribution (including samples) by mail, carrier delivery, or by other means. Average no. copies each issue during preceding 12 months 1,390. Single issue nearest to filing date 116. D. Total no. of copies distributed. (Sum of lines B1, B2 and C). Average no. copies each issue during preceding 12 months 21,210. Single issue nearest to filing date 1,925.

I certify that the statements made by me above are correct and complete. (Signature of editor, publisher, business manager, or owner): Visnyk, P. O. Box 304 Cooper Sta., New York 3, N. Y. John Wynnyk.

КОЛЯДА НА ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД

1964

НЮАРК, Н. ДЖ.

По \$ 25.00 — А. Андріюк, А. Стецишин, І. Луків.

По \$ 20.00 — Ф-ма Бундзяк — Лазірко, М. Поштар, В. Гук, П. Гарматій.

По \$ 15.00 — І. Назар.

По \$ 10.00 — М. Базилюк, В. Лемега, П. Жидовський, П. Батьків, В. Данилюк, Р. Мандрусак, В. Хатітовський, В. Псуй, Ю. Кононів, В. Боровик, Л. Мигаль, В. Закамарок, І. Галій, Й. Станько, В. Паневник, О. Смаль, В. Гнатів, С. Ворох, І. Музичка, Д. Гривняк, В. Процюк, М. Загородний, В. Таланчук, В. Онуферко, М. Семанишин, В. Пащак, С. Корнявка, А. Гординський, В. Пришляк, А. Рогальський, Т. і І. Кульчицькі, В. Кульматицький, В. Цюрпіта, Я. Кальба, М. Заверуха, М. Мельник, М. Красножоний, І. Тимчишин, П. Козира, Ф. Луцишин.

По \$ 5.00 — М. Тилко, Ю. Кісілевський, М. Кузишин, С. Вурбела, Ю. Паїк, І. Дубас, П. Незнаний, В. Дідоха, П. Смуk, Н. Восняк, С. Макар, І. Гринчишин, Г. Шпигульський, І. Юрчак, В. Химера, Д. Солодчук, Д. Ярko, Й. Кріса, А. Лазірко, І. Генсьор, С. Теплий, О. Напора, Л. Копійчук, М. Сольчаник, В. Вукшований, Р. Граб, Д. Парубчак, І. Васьків, Р. Іванило, М. Марків, Р. Загайкевич, П. Чуй, П. Кос, І. Ілемський, М. Демків, В. Дубас, М. Дзіман, Р. Плакида, Ю. нечиткий, Майплевод Таїре Со., В. Терещук, М. Магіс, В. Крицак, О. Грубський, С. Федоровський, А. Яцишин, Я. Когут, І. Кальба, А. Паньків, О. Данчук, Е. Дмитрів, І. Калинович, В. Яворський, О. Сигіда, П. Вільшанський, О. Твардовський, П. Грицак, М. Цьок, К. Миколець, Я. Леськів, М. Чировський, І. Пущак, В. Гнатів, П. Цап, М. Кизима, Б. Панчук, І. Паньків, О. Ганяк, М. Токар, Р. Псюк, В. Шеремета.

По \$ 4.00 — М. Притула, П. Дільний, Я. Вігун, О. Сорока.

По \$ 3.00 — В. Пасічинський, Н. Бортник, Р. Кочержук, Т. Марущак, П. Буняк, І. Мандзій, О. Яцусь, В. Голда, В. Будний, В. Ляшок, З. Мандрусак, нечиткий, Р. Волчук, Я. Ткач, Т. Клебан, В. Березяк, В. Коблянський, В. Мартинець, І. Самчук, В. Васняк, Ваславський, Вашатицький, Д. Попенко, В. Франко, Л. Коленський, В. Зеленкевич, С. Пісоцький, Ю. Бортник, В. Васильківський.

(Продовження на 4-й стор. обкладинки)

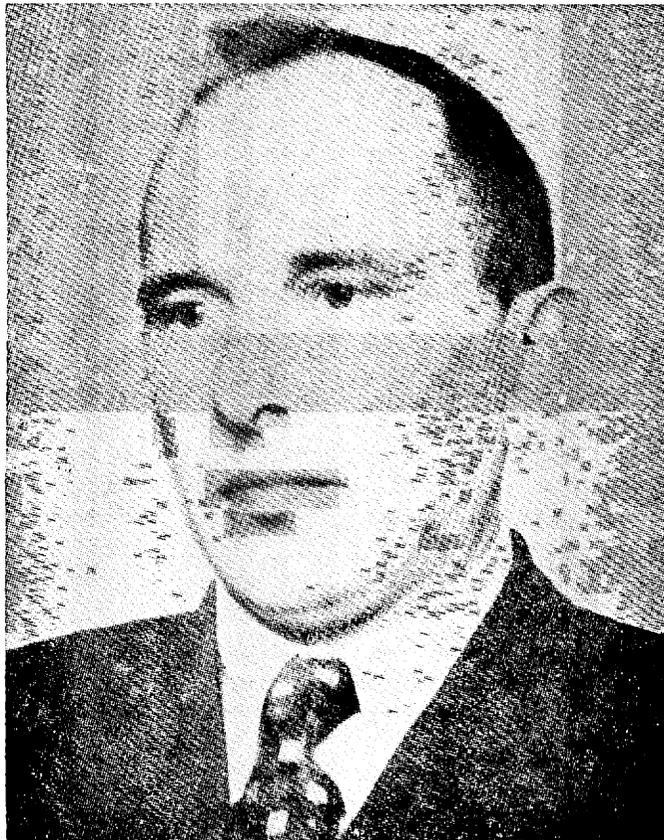
ВІСНИК

СТЕПАН БАНДЕРА

15-го жовтня ц. р. минуло п'ять років від того дня, як віковичний ворог українського народу — Москва підступним способом обірвала нитку героїчного життя Провідника Организа-

ція Степан Бандера став персоніфікацією цієї героїчної доби, переживши разом з нею всі болючі й радісні етапи її становлення й росту. Він зайняв один з найвідповідальніших постів в ор-

1. I. 1909 — 15. X. 1959

ції Українських Націоналістів сл. п. Степана Бандери. Не стало між нами того, хто впродовж десятиріч вів нарід на революційну боротьбу проти окупантів Української Землі.

Життєвий шлях сл. п. Степана Бандери нерозривно зв'язаний з повною ідеалізму, свідомої жертвенности й твердої революційної дійсности історичною епохою нашої Батьківщини.

ганізованому русі у найтяжчий час, ставши Провідником Крайової Екзекутиви ОУН на Західньо-Українських землях.

В українській політичній думці були тоді панівними дві концепції. З одного боку українські легальні партії, сповнені маломіщанського опортунізму, прийняли мінімалістичну програму української політики, підмінюючи ідею

натиску, щоб цей акт відкликати, гітлерівці застосували репресії, заарештувавши також і Степана Бандеру. Не зважаючи на його чотирирічне ув'язнення, націоналістичний рух зріс у могутню силу і власними силами став до боротьби проти найміцніших на той час двох імперіяльних потуг. З основ ОУН вирости Українська Повстанська Армія і підпільний революційний уряд — Українська Головна Визвольна Рада. Ці три визвольно-революційні формації — ОУН, УПА, УГВР — надхнули до боротьби широкі маси українського народу, які під іменем Степана Бандери довгі роки після закінчення другої світової війни продовжували збройну оборону елементарних прав нації і продовжують її далі в революційно-підпільних формах.

Вийшовши наприкінці другої світової війни на волю, Степан Бандера zorganizував Закордонні Частини ОУН для скріплення боротьби на Рідних Землях і ведення визвольної політики у вільному світі.

На еміграції поставали українські опортуністичні партії, які внесли плутанину в ясну концепцію української визвольної політики, що перейшла вогневі випробування другої світової війни і найтяжчий терор нової большевицької окупації України.

Нехтуючи історичним досвідом війни, який вчить, що союзником поневолених націй не є кожний, хто декларує себе визволителем, частина зопортунізованих на еміграції членів ОУН спробувала була потягти Закордонні Частини ОУН на шлях опортуністичного узалежнення від майбутнього інтервента. Степан Бандера в самому зародку перешкодив цим намаганням, очистив лави ОУН від політично хитких елементів. Після цих невдалих спроб захитати стійкість Організації і притемнити ясність її ідеологічно-політичних позицій, ОУН стала ще більш монолітною. Це підтвердив атентат на Степана Бандеру, до якого ворог удався як до найрадикальнішої спроби захитати ОУН. Проте цим злочинним убивством Москві не вдалося досягнути своєї мети, а саме: викликати замішання в лавах Організації, розбити ідейну і організаційну спокійність кадрів, а далі посягти в народі зневіру в ОУН, як провідного чинника і головної рушійної сили української національно-визвольної революції.

Борис Вистрицький

ПЕРЕД ВИБОРАМИ

Всупереч намаганням українських членів Демократичної партії, ця партія Джансона і Раска не зважилася, мабуть з боязни перед Хрущовим, стати в обороні українського народу. Натомість Республіканська партія, яка висунула своїм кандидатом ген. Голдвотера, вразно назвала Україну між тими поневоленими Московою націями, що за їх свободу треба боротися.

Демократичний Президент не вважав за можливе скласти привіт у Вашингтоні під час відслонення пам'ятника Шевченкові, на святі, на яке з'їхалися десятки тисяч українців, американських громадян. Ген. Айзенговер, колишній республіканський президент, який стоїть тепер за кандидатуру Голдвотера, особисто довершив акту відслонення того пам'ятника Шевченкові.

Газети принесли вістку, що демократичний

Організація Українських Націоналістів, яка протягом всього свого існування йшла прямим шляхом боротьби за визволення рідного народу, за побудову Української Самостійної Соборної Держави, ступас далі невинно по цьому шляху. З цього шляху, позначеного кров'ю найкращих синів України, скропленого кров'ю Степана Бандери, українські націоналісти ніколи не зійдуть, бо це єдиний шлях до нашої остаточної мети.

Відзначаючи п'яту річницю смерті Провідника сл. п. Степана Бандери, пригадаймо собі його слова:

„В Батьківщині український нарід живе серед страшних умов ворожого терору і злиднів, велика частина твоїх найближчих на засланні. Твої Друзі ведуть революційну боротьбу в найважчих умовах, аж до повного вичерпання, до загины. А Ти . . . як живеш, що Ти робиш, що віддаєш, чим жертвуєш, щоб їм допомогти?!”

Тож готуймось і берімся за великі діла, бо великий час не за горами! Визволення нашого народу оплачується найвищою жертвою — кров'ю його синів.

Віримо, що в останньому бою ми переможемо!

Д. Донцов

АГОНІЯ ЗМІНОВІХОВЩИНИ

Порода людських шашелів (Шевченкова назва) не переводиться між українцями. Союз ялтинських „демократів” Заходу з Кремлем створив на еміграції сприятливе духове середовище для шашелів, які в міру своєї інтелігенції і цинізму — „жеруть і тлять” традиції історичної України і заповіти визвольних змагань в своїх організаціях і в друку.

Головну атаку свою спрямували шашелі (і більшовики) проти „аморального”, „ненавистницького”, „шовіністичного”, „ексклюзивного” націоналізму; проти руху, який протиставився марксістському, „демократичному” чи монархічному москвофільству.

уряд, щоб не загострювати взаємин з Москвою, нагло і неоправдано припинив судовий процес проти советських шпигунів Соколових. Ми не хочемо, щоб наш уряд потурав шпигунам та їхнім наказодавцям, бо це їх скріплює і послаблює волю Заходу в боротьбі проти тих, хто поневолює Україну і готує загибелю Америці. Ми не бажаємо мати у Вашингтоні людей „м'яких супроти комунізму”.

Ми оцінюємо течію, що її очолює Голдвотер, як таку, що у внутрішній політиці є рухом ідейного і морального відродження З'єдинених Держав Америки. Роста надія на зміну основної постави до життя і до ворога людства число 1. Трагедії в Ялті, Потсдамі, втрата престижу Америки під час Корейської війни, змарновані історичні нагоди під час заворушень у концентраційних таборах на Сибіру, в Кароґанді і ін., в Берліні та Будапешті, хаос в Конго, Південному В'єтнамі, Ляосі, Кубі і т. д. — все це оwoчі одної й тої самої філософії, яка вчить, ніби з ворогом свободи, Москвою, можна „співіснувати”, бо й так, за словами Раска, Україна — це традиційна земля Росії . . .

Демократи мають сміливість називати прихильників Голдвотера „екстремістами”, і то тоді, коли власне вони самі є екстремістами. Бо чи ж не є це екстремізм, коли їхні міністри не респектують ухвал свого власного Конгресу, як ось, наприклад, схваленого ним закону про Тиждень Поневолевих Націй? Бо чи ж не є вони екстремістами, коли їм важливіша прихиль-

віра в свою справу? Це, на думку шашелів, пусте мрійництво, так само, як віра в „надлюдську, надприродну божественну силу”, яка уділяє її своїм слугам на землі. Туманною абстракцією в очах шашелів була й „якась своя правда”, ідеологія, що під їх стягом думають перемогти світ націоналістичні „фанатики”.

Але що без якоїсь напрямної ідеї неможливий жадний рух, то цією ідеєю для шашелів стала чужа ідея. Перед 1917 — „всеросійська демократія” . . . Коли її угробив Ленін, з'явився правда, Четвертий Універсал, та, по перших ударах чужої сили, ліві соціалісти (Винниченко, Шаповал) рішили, що „обставини” вимага-

на усмішка московського диктатора, ніж доля сотень мільйонів рабів комунізму поза залізною і бамбусовою завісами? І нарешті, хто є екстреміст: чи той, хто хоче боротися проти комуністів і російських імперіялістів, чи той, хто зі шкіри вилазить, щоб всіляко їм приподобатися і об'єктивно їм допомагати?

На Україні в жорстоких роках терору НКВД продовжував діяти український визвольний рух у формаціях ОУН, УПА і УГВР, що її двадцятьа річниця припадає саме тепер. Їхня боротьба в жажливих умовах довела, що найлютіший терор окупанта не є всесильний, що страх, сіяний по всьому світу свідомими і несвідомими підпомагачами Москви, не мусить залякувати на смерть, як давун залякує свою жертву.

В Америці росте нове, сміливе покоління, набирає сили рух відважних, які мужньо встають і спокійно дивляться у вічі червоному даунові. Нам по дорозі з таким поколінням, яке мусить виграти, якщо не в 1964-му, то в 1968-му році. На тому шляху лежить наша перемога.

Останньо англomовна газета в Ньюарку „Стар Леджер” від 10 жовтня ц. р. в коментарі п. Едіт К. Рузвельт скритикувала становище Стейт Департаменту і других агенцій уряду, що співпрацюють з п. Раском за те, що він відмовив президента від бодай вислання привіту на відкриття пам'ятника Т. Шевченкові. Вона стверджує з іронією, що навіть заяву з приводу Тижня Поневолевих Націй так хитро складено, що і Советський Союз міг би її надрукувати.

ють, разом з більшовиками, знов ліпити „союз народів Східньої Європи"... В згоді з ними пішли і монархічні „єдинонеділимці", які й нині кольпортують старе гасло „союзу" України з „білою Московщиною", але й червону воліють скорше, ніж націоналістів. Бо останні думають „своїм кукуріканням сотворити націоналістичне хотіння" (писав В. Липинський), і тому „стократ шкідливіші" від соціалістів, які під'юджували, існуючу принаймні, соціяльну злобу мас і підготовили цим реальне існування, хоч і рабської, хоч і безвласнодержавної, але все ж таки соціялістичної „радянської України" („Батьківщина" ч. 12 ц. р.).

І для правих, і для лівих шашелів „чистота лінії" в політиці „недоцільна", міродатна є лише переможна в дану годину, хоч і ворожа, догма. Перед її силою і хочуть ті „реальні політики" хилити гнучкі хребти. На їх думку, „до нічого не доводять" гасла чисто „негативні", а тому не сміємо ми бути ні „антибільшовиками", ні „антиросіянами". Не сміємо думати, що якийсь „дух героїв" чи „честь нації" не допускають „співпраці з москалями", тому не відкидають шашелі „непередрішенської" доктрини, згідно з бажанням советофільських кіл Америки. Навіть в імені української еміграції заявляють, що УССР — справжня держава.

Шашелі високо цінують всякі „паневропейські" ідеї чи навіть ОН. Всякі рухи, що простують до створення антихристиянського царства того чи іншого „вибраного народу", теж в пошані у шашелів. Вони не можуть лише знести ідейної „тиранії" українського „шовіністичного" націоналізму.

Як вони не зносять націоналістичного „догматизму", так само осоружна їм його містика. Якись „заповіти предків", „голос крові, краю", „три магичні букви УПА", „воля минулих поколінь" і навіть „хрест проти диявола", — все це порожні слова для сліпороджених „реальних" політиканів. Ненависть до власної привела шашелів до визнання чужої догми, чужої „правди", а ненависть до української містики („заповіту предків", містики Києва) — привела їх до визнання чужої ідеї містичного післанництва Москви проводити народами. Або поручають вони містику іншого „вибраного народу", містику пана Райса, наприклад, яка мала б за ним провадити на шлях спасіння „згни-

лий християнський Захід" разом з Україною, під умовою — зліквідувати Київ як столицю і „повернутися лицем до Сходу", тобто до Москви.

А з такого шашлівського відношення до голосу нашої містичної давнини, до заповітів „славних прадідів" впливають і тактичні рецепти цих „онуків поганих": УПА? — абсурд! АБН? — абсурд! Так само, як абсурд для них є політика антиросійська, антикомуністична. „Тікати в ліс"? — це тікати від життя! Революція? — це ж руїна і знищення здобутих осягів! Це „марно проллята кров"! На саму думку про це здригається добром налляте серце гуманних змінівиховців. Вони не знаходять слів осуду для тих „кровожерців", що роблять революції або повстання проти такої „реальності", як ССРСР, але чи ми знайдемо у братолюбів слово осуду того, хто (як В. Винниченко) благословляв і заохочував українських перевертнів проливати братню кров селян і робітників України, які йшли визволяти її від чужинецької тиранії? Чи братолюбні шашелі осуджували тих, які, на еміграції, без примусу, закликали, в ім'я „великого діла" соціалізму, „простити" більшовикам навіть те, що „нам боком вилазить", як це робив в своїм віденському журналі М. Грушевський перед поворотом „на родину"? Ні! Обстрілюючи в своїх часописах паперовими кулями брехонь та інсинуацій то С. Бандеру, то діячів АБН, то УПА, вони досі проливають сльози над тими, хто (як, наприклад, А. Крушельницький у Львові перед війною) захвалював „достіження" компартії на Україні, очорнюючи і націоналістів, і взагалі чесних патріотів.

„Політична тактика" змінівиховців 1920-их років, тактика за ціну особистого і національного пониження „порозумітися" з займанцем, — є властивою тактикою, яку поручають і сучасні змінівиховці на еміграції.

Національною революцією займаються (повчають шашелі) лише націоналістичні „гохштаплери". І на що? — коли „модерні філософи" (як Камюс) повчають, що „основною вимогою життя — це зберігти свої тіла", а „здля доктрини не варто приносити в жертву життя людей". Краще й спокійніше — це „компроміс", „узгіднення поглядів". З ким? З кожною чужою доктриною і групою, яка має, в да-

ну годину, реальну силу в фізичнім світі, бо „говорити можна і з ворогом”... Це рецепта брата Ізогена („Адвокат Мартіян”), якого висміює Л. Українка: — „не pomoже ні пролив крови на арені, ні проповіді грім”, не час думати про спротив злу, ані про „мученські вінці”, а треба „тихим послухом служити Богу”. А вступивши на цей шлях — „широкий, битий, курявою вкритий, де не ростуть ні квіти, ні терни”, — стають наші Ізогени слугами не Бога, а чорта.

„Демократично”-соціалістична „еліта” наша, як і також західня, в стані духової і політичної дегенерації. Для нашої — вожді „людяного еволюційного соціалізму” Європи є досі її кумирами, як оті Кавтські, Адлери, Вандервельде, Жореси та ще, очевидно, ті сучасні європейські соціалісти, що один за одним їздять на поклін до кремлівського тирана. Крім того для шашелів М. Драгоманов є й досі божком, той принципіальний противник державної незалежності України, плазун перед Москвою і всім московським, такий сам ненависник націоналізму, як нинішні соціалісти, такий же, як і останні, „еволюціоніст” у тактиці („гей українець просить немого”...) і такий самий недотепний і бездарний понижувач Шевченка, але взірець, гідний для шашелів наслідування, бо — соціаліст. Так само, як і великий „державний муж” М. Грушевський, який — як я вже згадав — в ім’я „людяно-еволюційного соціалізму” ще на еміграції звеличував „велике діло”, що його робили більшовики на Україні. Так само, як другий великий „державний муж” і прислужник комунізму Винниченко або як третій, „самостійник” А. Марголін, співрозмовник (в українських справах) у посольстві СРСР у Вашингтоні. Кумирами лишаються й ті соціалісти-радикали львівські, які за першої інвазії Галичини більшовиками поручали своїм партійним товаришам „льояльну співпрацю” з ними. Можна собі уявити, який дім божевільних, коли б мали щастя, запровадили ці проповідники „людяного соціалізму”, разом з своїми одновірцями або москвофілами з Заходу, — на Україні.

Як висміювала цей соціалістичний „рай” Л. Українка! Як кпила з тих Чернишевських, Белямі та інших! Як жалувала онуків, яким „суджено було б жити в таку нудну та безрадісну

добу” переможного соціалізму і — „мертвого життя”, де вимріяні в соціалістичних утопіях „прийдешні люди” були б „зовсім не люди, а манекени, автомати, маріонетки”. Ця „уявлена прийдешня людськість” була б заведена „у глухий кут безнадійности, в казарму”. Були б це „не наші браття по духу, а чужі істоти” („Утопія в белетристиці” Л. Українка). Ще гостріше писав І. Франко про ту вимріяну соціалістичну державу, яку він бачив як огидну тоталітарну тиранію. Йому ж належить убивча критика Драгоманова, як вузького провінціяла, що негоден був вийти думкою поза межі своєї парафії... Л. Українка, націоналісти нашої доби і — ці соціалістичні й „демократичні” маріонетки, шашелі, це люди двох різних людських порід.

Сковорода каже, що „кожний є тим, чие серце в нім”. Гончий пес жене за зайцем не тому, що хоче його з’їсти, — „ні кінь, ні свиня того не робитимуть”; черепаха вважає безумством літати, а орел — плазувати. Котляревський завважує, що коли б химерна богиня Цірцея обертала, як окремих людей і їх збірноти, в звірів (згідно з їх вдачею), то люди „хохлацького строю” запевно будуть волами, і „будуть в плузі походжати”.

Це й є природа наших шашелів. Віл хоче ходити в ярмі. Є прислів’я: „Не був би я волом, коли б я не хотів ходити під ярмом”. Шевченко про це: „а хлопа, як того вола, у плуг голодного запряжеш”... Є „хлопи”, що скидають ярмо і обертаються в іншу породу — крилату, як Ярема в Галайду, в якого „виросли крила” за плечима, щоб „небо дістати”, не тягти ярмо. Але не з тої породи наші шашелі. Вся їх філософія „реальної політики”, політики — „бізнесу”, дається уняти в формулу С. Руданського: „спина з похилу не похилиться, зате ступить пан і подивиться” на нього... А „реальні” висліди тої „політики” знані: „коли б не похилилися раби, то не стояло б над Невою отих осквернених палат”, царських або комісарських.

Франко (в „Мойсеї”) називав цю породу політиків, Датанів та Авіронів, „ошуканцями та дурнями”, М. Грушевський — в хвилини прозріння — просто „холуями”. В таку саму хвилину прозріння окреслював їх Шумський як „шкурний тип презренного малороса, який у всі доби нашої історії був однаково безприн-

ципно-лицемірним, рабськи двоєдушним і зрадливо підхалимським"... Свою ідеологію і філософію життєву доробляють ті шашелі до своєї вдачі, до свого серця. Але не з вдачею вола було ставляти чоло тим пекельним силам, воронам з „Великого Льоху" та їх слугам на землі, що звалилися на Україну після 1917 року.

Ці темні сили знають, чого не тямлять шашелі, — що свої цілі (— „або-або"! —) вони мусять досягти боротьбою ряду поколінь; що виконують накази своїх предків та готують на бій нащадків. Знав і Шевченко, що протиставитися тим силам зла повинна Україна, апелюючи до своїх „мертвих, живих і ненароджених", знав, що темні сили на землі протеговані духами злоби піднебесними, що вийшли з пекла. Про це іноді виговорюється дехто з тих воронячих слуг: що у п'яного на язиці, те в тверезого на умі. Один з таких „п'яних", російський поет Блок, малює (в поемі „Дванадцять") прихід атеїстичного большевизму як тріумфальний марш дванадцятьох „апостолів" Антихриста, з останнім на чолі, замаскованим „в белом венчике із роз" під Ісуса Христа. Другий такий „п'яний", згаданий вище Е. Райс з „Сучасности", також засуджує на смерть „гнилий" християнський Захід. Інший його земляк в одному канадійському часописі називає, як чотирьох провідників Заходу, „новаторів", як їх зве, — на першому місці Мойсея, на другому і третьому двох найбільших дегенератів останніх ста літ, Маркса і Фройда і — в їх товаристві — на останнім... Ісуса Христа. Так і большевики „величають" Шевченка після Чернишевського, Пушкіна, Добролюбова і Леніна, заповідаючи Україні і світові „братерство" і такі любовні обійми, від яких (виговорюється Блок) — „хруснет ваш скелет в тяжолих наших лапах". В лапах орди, що за свою місію уважає панування над світом.

Це — не треба робити собі оман — ті шевченківські ворони (на горі) і їх „апостоли" (на землі), метою яких є знищення на Заході християнської цивілізації. З своїх центрів вони намагаються розтліти ту останню духово, морально і політично, і шукають собі попіхачів.

Знають вони теж, що на Україні будуть „родитись близнята", два Івани. Один буде „катам помагати", другий — „катів катувати". Знають,

що коли ті останні підростуть, то „все наше (дияволове) пропало". Треба, отже, „поки не підросли", їх унешкідливити, одних — підкупити (золотом), других — обдурити марою співжиття („чинами"), а на тих, кого не взяти ні одним, ні другим, — наслати „всі зла і всі муки", терор і смерть. З перших і других і набираються оті Шевченкові „свинопаси", „плебеї", „хамові сини", „раби" і „лакеї", з других — його герої, „юродиві" Галайди, Гонти, „лицарські сини".

Не дати цим останнім підрости! Розтліти, розкласти насамперед Україну, а за нею Захід пробують Москва та її спомагачі й симпатички на Заході, розкласти **духово, морально і політично**. **Духово** — підважуванням езотерики в релігії, духового моменту в житті одиниці і націй, **морально** — забиванням ідеалізму, поняття чести, особистої й національної гідности, ширенням сексуалізму й перверсії в мистецтві й літературі, брехні, шахрайства в житті і злочинства, **політично** — зневажаючи ідеї патріотизму, пошани національних традицій, героїзму, готовости боронити свою націю і землю, ширенням всюди крайнього матеріалізму і культу гроша, вигоди і привати.

Не дивно, що тим тасмним силам, большевицькій і західній мафії та їх гаслам, і даються злапати наші шашелі, з захопленням підтримуючи ідеї ОНацій, СССР, миру з останнім, об'єднаної Європи, світового уряду, негачії патріотизму і власнодержавности, союзу народів Сходу Європи, — всім облудним гаслам тих сил, які хочуть на хаотизації народів здвигнути своє царство диявола.

Так, відкидаючи містику Києва, його традиції, підмінюючи гасла самодержавности і боротьби за неї брехливими гаслами федерації, союзів, порозуміння з погребниками нашої нації, — вертаючи до гасел, які, по літах боротьби з Москвою, виригнула геть Україна, шашелі, мов той євангельський пес, вертають на блювотину свою. Або як євангельська свиня, — що, вимита, йде знов валятися в болоті. В те „об'єднане" багно прагнули би вони втягнути і націоналістів, як колись в Іспанії, в Китаї, в Польщі, а тепер у В'єтнамі чи в Південній Америці (т. зв. „народний фронт"), щоб там їх унешкідливити. Таке „об'єднання" було б їм на руку серед української еміграції, щоб

єдину небезпечну їм силу, — ідею „крайнього націоналізму”, втопити в калабані нової зміновіховщини.

Знову — це конфлікт двох цілком відмінних людських порід.

В спорі двох політичних противників („Три хвилини” Л. Українки) каже один до другого: „не в ідеї, мій пане, сила, а в самій крові”. Ідея перемагає, коли знайде таких, що за неї готові жертвувати всім, до життя включно... А другий сенс тих слів: люди, готові на все для тріумфу ідеї, це люди іншої вдачі, іншої крові — не „сукруватої”, а „чистої, козацької” — уточнює Шевченко; люди, як Алкид чи Гонта, люди хреста й люди меча. Це той двоподіл, який не я (думають шашелі) вигадав, але якогось вони не вміють чи не хочуть доглянути ні в житті, ні в провідних постатях нашого письменства, ні навіть в Євангелії. Від тих людей, від воскреслого лицарства, від тих, що на них шашелі „рекуть всяк зол глагол”, а найвидатніших вбивають Шварцбарти, Валухи і Сташинські, яких привидів воскреслих перелякався цар Нікіта коло пам'ятника Мазепиного союзника в Швеції, і які зганяють сон з повік слуг московського диявола, — від них лише прийде рятунок нашої Землі. Хто вони?

Це одержимі духом, надхнені містиккою віків нашої Землі, яких викликав Шевченко, які не „омерзяться” службою „чужим богам”, які вірять в чуда, які за своєю мрією готові іти „мов за стовпом огняним”, яких душу кличе „голос надземний” і „кров поколінь” (Л. Українка).

Це ті, що їх кличе не „тверезий розум” „сонного кодла” швейків, а їх ідея, з якою їм навіть серед катастроф — „і там буде рай”. Це ті, що готові з тою ідеєю „в пекло пошкандибати”, „каратися, та не каятися”, окрилені своїм „огнем невидимим животворящим”, ті, яким їх серце навіки опалило „огнистее вино буйних мрій, святої віри, молодого палу”, той містичний вогонь, що горів в душах мучеників за віру і борців з чужими ідолами. Це ті, що їх „вабив і про все заставляв забувати” той вогонь, на яким гартувалося „залізо для мечів”, та „іскра Прометей”, що в їх серцях, мов „іскра в попелі тліла”, запалювала „пожар в грудях”. Було це те Слово, що вони „напоїли кров'ю свого серця”, щоб „будити мертвих, тішити живих” (Шевченко і Л. Українка).

Відношення до ворогів своїх „буйних мрій” було в них одне: не угода, а боротьба. Рай або пекло, тільки не гнилою колодою валятися, не „серцем спати ходячому”, не бігти до всякого пана на кожний оклик: „герш ту, хамів сину!” „Або загибель або перемога” — було їм наказом, не коритися дияволу, хоч би він напускав на них „всі зла і всі муки”. Іти через страшний Армагедон до великої мети, через „жертви і криваві події”, щоб всім слугам чужих богів „жалом язик їх був”, не „лизати халяву” переможцеві (Шевченко, Л. Українка).

Таке вірую несла лише окрема порода людей, не „оспалі люди і в'ялі серця”. Щоб „з номадів лінивих” зробити „люди героїв” або з „мільйонів полян, дулібів і древлян” — націю. Людей цього типу звали поети-пророки лицарями, в протилежність до плебеїв. Це були (у Шевченка) „лицарські сини”, нові Гонти, Юродиві, Єретики, Алкиди, Прометей, Апостоли, козацтво. У Франка це були ті, що йшли за Божим велінням відвоювати обіцяну Землю, що не шукали спокою, Божа „стріла, готова до бою”. Вабили їх, як нашу поетку, „легенди стародавній” й „вік лицарства”, з їх трагічними подіями, такими привабливими, що на їх тлі наш „білий світ блідим здавався”, це були ті, що в серці у них „кров поколінь волала” до чину. Їх виводила поетка в образі Ардента, Антея, Міріям, Грішниці, Жирондиста, Касандри, — „молодь героїчна, сіль землі”.

Це були висміювані шашелями „романтики, авантюристи”, були це „нащадки Прометей, що блискучу іскру з неба здобував, і безліч рук до неї простягалось, мов до зорі, що вказує до рогу, і розсипалась та велика іскра на іскорки малесенькі, і кожний іскорку ховав, мов скарб у попелі”, щоб вона у серці вибухла пожаром в час останнього обрахунку, коли з'явиться „козак безверхій”, що „роздавить” кумира, якому цілують руку людські шашелі.

Цінності, за які виклинали націоналізм шашелі, — вони були традиційними цінностями давньої України, в світогляді її, в її старій літературі, — в творах Шевченка, Л. Українки, Сквороди, Франка і поетів „Вістника” (між двома війнами). Віра, своя Правда, відкинення чужих богів, ненависть до чужинецьких орд („шовінізм”), любов до свого, насичення ду-

хом власної давнини і готовість „стати на поганих”, що зазіхали на нашу Землю, прив'язання до духового осередку християнського Сходу — Києва і — last but not least — князівсько-дружинницький і козацький кодекси чести. Це все було те, проти чого повсталала чужа мудрість Маркса, соціалізму, атеїзму, горьківського босяцтва, толстовського й Достоєвськівського анархізму, гуліганства Блока і Маяковського і чортопоклонства большевиків. Ця чужа мудрість (через Драгоманова і московських „світочів”) опанувала мозки українських шашелів, починаючи від кінця XIX віку, і відштовхнула їх далеко від традицій нації в обійми соціалізму, большевизму і москвофільства.

Події революції і двох воєн очистили затрунене повітря України. На політичну арену виступив націоналізм. Але по тріумфі ялтинської большевицько-„демократичної” коаліції, в добу „апізменту” і фаворизування комунізму на Заході, наше зміновіховство піднесло голову і перейшло в наступ. Кожний ворог комунізму і Москви діставав ганьблячу наліпку „фашиста”, „антисеміта”, „крайнього правого” збоку тої коаліції, певної тріумфу.

Але цей тріумф — коли він і настане навіть — буде для прихильників „апізменту” лише „найвищий шпиль і початок до спаду”, бо зогнив уже корінь червоного самодержавства, і проти москвофільської мафії на Заході підносять уже голову ворожі їй патріотичні сили. В грядучім зударі не буде місця для неутралів, ні для шашелів. Ідемо назустріч Армагадону, який передбачали і Шевченко, і Франко, і Л. Українка, коли віч-на-віч стануть проти себе сили Добра з силами диявола, про які читаємо у „Великім Льоху”. В цім зударі, під гаслом Хмельницького, ітиме змаг України: „нехай стіна об стіну удариться, одна впаде, друга зостанеться”. А в цім змагу не піде Україна за прикладом шашелів, лише за словом Євангелія: „хто поклав руку на плуг, хай не озиратся назад!”

На арену вийде, і вже виходить, інша людська порода.

Не мною — як думають шашелі — вигадані ці „луччі люди”. Повторюю, за таких мав і Шевченко цю породу людей, і Л. Українка, і Франко. Цих новітніх українців малює поетка як людей, що глибоко їм запади в душу „су-

ворі портрети” предків, що у тих, хто гляне на них, „холод пройде за плечима”, людей — з „огнем святої віри” в очах. Не приклонники „сучасних вогнів” драгомановщини, „ні холодні, ані теплі, як дерево сухі, зовсім ніякі”, були це „лицарі без догани й страху, закуті в залізо борці або посивілі в науках ченці, світочі свого народу”, за якими „спокійно жили орачі”, бо лицарі ті „боронили і вдень і вночі плоху гречкосійську породу”. В їх нащадках духових в 1917-20 рр., в УПА, в концетраках і тюрмах їх „погляд зорив”, погляд тих предків, не лакейський погляд крутіїв. Люди великого й тяжкого покликання. Скинати цей тягар? Це щось для них неможливе, бо „проти повстане вся предківська кров”, бо в „кров переходить лицарство”. Хто ж, як шашелі, шукатиме ласки у чужих порогах, того змете історія: „хто так на розпутті провів все життя, не піде ні в рай, ані в пекло” („Граф фон Айнзідель” Л. Українка).

Цей дух лицарства старої України, дух Мазепи і мазепинців, який викликала поетка, викликав автор „Великого Льоху”, дух, який не давно грізним мementом війнував в обличчя володаря вже конаючої імперії московської у Швеції, дух зненавиджений і московськими комуністичними соціалістами, і радикально-соціалістичними драгомановськими шашелями, — він, цей дух, зліквідує „людських шашелів” і їхнього ідола:

„Не стане ідола святого, і вас не стане”...

Вже стільки разів згадуваний мною великий британець доби Французької революції, Едмунд Борк, пророкував з болем в серці, що з тою революцією — „кінчиться доба лицарства („шевалерії”), а наступає вік софістів, економістів і калькуляторів”.

Тепер гряде доба, коли наступає агонія шашелів, — баламутів, які можуть служити кожній ідеї (софістів); які визнають лише матерію (економісти), а в практичній політиці є крутіями і опортуністами (калькуляторами). Їм, в нашій християнській Окциденті, як провідна верства, на зміну прийде нове лицарство, якого з пристрасною тугою виглядав коло козацьких могил і коло „нашого святого Києва” Шевченко.

З В Е Р Н Е Н Н Я

ПРОВІДУ ЗАКОРДОННИХ ЧАСТИН ОУН У П'ЯТУ РІЧНИЦЮ СМЕРТІ
сл. пам. ПРОВІДНИКА СТЕПАНА БАНДЕРИ

П'ять років минуло з того часу, коли на далекій чужині трагічно згинув від московської отрути Степан Бандера, великий Провідник Організації Українських Націоналістів і Провідник українського визвольного руху в найлютіші роки останніх десятиріч. Відвічний ворог України, свідомий значення Степана Бандери для українського народу в його боротьбі за державне визволення, роками намагався вбити його і по довгих невдалих спробах агентурі московських тиранів вдалось нарешті довершити цього ганебного діла. Але несподівана смерть не знищила духового впливу імені Степана Бандери і очолюваного ним визвольного руху. Український націоналістичний рух під іменем вбитого Провідника далі залишився найнебезпечнішим для імперіалістичної Росії і буде таким аж до повного розподілу колоніальної імперії на національні незалежні держави.

Для нас, членів ОУН, смерть нашого Провідника була дуже болючим ударом, але цей удар нас не знищив, не зломив і не залишав, щобільше, він нас змобілізував, скріпив духа і надав нашим змаганням творчого завзяття. Праця, яку Організація провела в останніх п'ятьох роках, була послідовним продовженням політики і стратегії убитого Провідника. З важливіших наших досягнень після смерті Степана Бандери відзначаємо стійку, непохитну протиставність ОУН ворожій московсько-більшовицькій пропаганді і нападам на визвольний рух, рішуче відкинення плинно ведених КГБ-івських провокацій, які намагалися скерувати світову opinio pro східне вбивство на фальшиві рейки, і ґрунтовну, організаційну, політичну і правну підготовку для оскарження Росії перед цілим світом на процесі вбивника Сташинецького в Карльсруге та перед міжнародними правничими і політичними інституціями.

Внутрішньоорганізаційним досягненням Закордонних Частин ОУН є Шоста Конференція. Значення цієї Конференції під кожним аспектом є дуже важливе. На ній проведено докладну аналізу пройденого 8-літнього періоду праці, усталено напрямні нашої політичної діяльності на наступні роки, прийнято низку постанов для ще більшої активізації революційно-визвольної боротьби і прийнято вимогу скликати IV. Великий Збір ОУН. Завершенням Конференційних нарад був вибір нового Проводу Закордонних Частин ОУН, який, перебравши керівництво, послідовно веде напохитну, самостійницьку політику Організації. Він змагає, згідно з постановами Конференції, до всебічного, теоретичного і практичного вироблення кадрів ОУН, широко провадить зовнішню політичну акцію та мобілізує всі українські сили на еміграції для підтримки визвольної боротьби в Україні.

Сила і справність нашої Організації залежить від усього нашого членства, від духової і фізичної тугости й настанови нас усіх. Довгорічна революційна бороть-

ба проти окупантів української землі виростила з-поміж усіх прошарків українського народу тверді кадри націоналістів-революціонерів, які в найжорстокіших умовах ворожого терору непохитно і самовіддано вели і далі продовжують вести визвольну боротьбу. Підставою для формування цього бойового союзу українських патріотів в одну націоналістичну організацію було видвиження віковічних прагнень української нації на височину ідеологічних засад політичного руху, засад, які вимагають від живих поколінь чинної дії. З чинної дії за здійснення ідеї, з щоденної безперервної боротьби проти насильства окупантів росла нова героїка підземної України, розвивався заборонений ворогом культ полеглих героїв та ідеалізм героїчності, міцнішала бойова дружба і пошана у відношенні до товаришів спільної долі і провідників революційного чину. Організація Українських Націоналістів стала з часом не лише підпільною організованою силою для боротьби з окупантами, але разом з тим формотворчою кузницею інакших дум і характерів, динамічним ядром бойового папняття всередині своєї нації, катализатором революційної насаги для оточення. Степан Бандера був не лише формально обраним Провідником ОУН. Він душею і серцем належав до цього революційного світу через своє самовідречення і через готовість особистого ризику. Прикладом своєї невгнутости перед трибуналом окупанта, який засудив його на смерть, 23 роки раніше, ніж другий окупант завдав йому смерть отруйним пістолем, — Бандера розбудив дух непохитности серед тисяч своїх друзів по зброї і вони, ці селяни, робітники, студенти, військовики, жінки і юнаки, стали в дальших роках з такою ж погордою смертю до збройної оборони рідної землі, проти двох окупантів. Свято Української Зброї, 22-гі роковини заснування героїчної УПА, які майже збігаються з датою трагічної смерті Бандери, є і завжди будуть підтвердженням того, що революційний дух невгнутости, погорди смерті і непокори змогутів, живе і житиме в серцях нашого народу. Він є тою незнищимою силою народу, супроти якої безсильними виявилися ворожі танки, розстріли, тортурні. Кожний новий злочин ворога, і кожний черговий приклад духової невгнутости полеглих за волю збуджує в душах живих напоно нестримну силу непокори. Вони приходять на зміну. Це знаємо ми, це знає також і ворог.

Тому не є випадком, що визвольну боротьбу українського народу, організовану і керовану в останніх десятиріччях кадрами ОУН і УПА, Москва назвала іменем Степана Бандери і що вона поборює всі видніші прояви українського патріотизму і самостійництва в ці роки, як невідомий їм „бандерівський рух”. Подібно було у 20-их роках нашого сторіччя, коли кожний об'яв українського патріотизму наших попередників у тодішній визвольній боротьбі більшовицька Москва поборювала як „недлюрівщину” довгі роки після того, коли з її руки поліг замордований Головний Отаман Симон

КОНКУРС НА ГИМН І МАРШ СУМ

Центральна Управа Спілки Української Молоді оголошує конкурс на

ГИМН І МАРШ СУМ

На конкурс можна присилати:

- Слова на гимн,
- Слова на марш,
- Музику гимну і маршу на власні слова,
- Музику гимну і маршу на слова замовлені у фахівців.

УМОВИ КОНКУРСУ:

1. Слова гимну і маршу повинні мати молодечий характер та висловлювати призначення української молоді на чужині, її підготову до життя з метою служити Богові і Україні. Зі слів повинна пробиватися ідея української держави та поняття одної Батьківщини — України. В гимні повинна бути підкреслена єдність української молоді на чужині для спільних завдань. Один із рядків повинен говорити про ідею СУМ (найкраще у приспіві) та молоде сумівське покоління на чужині, що має стати перемниками героїчної спадщини СУМ. Можна також вплести сумівський привіт — „Честь України — Готов Боронити”.
 2. Музика гимну і маршу повинна бути поривалоча та масстатична. Діапазон композиції повинен бути в тонах доступних для молоді.
 3. Величина тексту на гимн — принаймні три рядки, а на марш — п'ять рядків, без приспіву.
- Жюрі конкурсу складається із знаних письменників, поетів і музик.

Центральна Управа СУМ призначила за найкращі твори три нагороди:

- Слова і музика разом I нагорода 300 дол., II нагорода 200 дол., III нагорода 100 дол.
- Самі слова на гимн або марш I нагорода 100 дол., II нагорода 50 дол., III нагорода 25 дол.

Внески на конкурс треба присилати найпізніше до 31 березня 1965 р. на адресу:

Ukrainian Youth Association
Central Committee
72, Bd Charlemagne, Bruxelles 4,
Belgium

Петлюра, що символізував державницькі прагнення тодішнього періоду нашої історії.

На українських патріотів на чужині, і зокрема на нас, бандерівців, звернена пильна увага ворога і неправдані надії наших земляків. Ми є та невідривна частина нашої нації, що в країнах некоммуністичного світу має вільні умови політичної дії. Доля нашої Батьківщини, її визволення і майбутній розквіт покоління лежить у руках кожного з нас.

Ставаймо ж дружно всі плече об плече в одну лаву боротьби і праці за священне право української нації на вільне життя! Хай ніщо не спиняє вас на шляху до

ДО НАШИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ, ЧИТАЧІВ І ПРИХИЛЬНИКІВ

Український національний інтерес вимагає журнал „ВІСНИК”, цей орган Українського Визвольного Фронту на терені Америки, не лише вдержати, але й розбудувати. Під цю пору це — конечність з уваги на посиленій наступ ворога та різних його вільних і найманних підпомагачів на все українське, головню ж на позиції українського визвольного-революційного фронту. Рік, що вже минає, дав багато наглядних доказів посиленого ворожого наступу на українські самостійницькі позиції так на Рідних Землях, як і на чужині. Одним з найяскравіших прикладів цього є скажений ворожий наступ на революційну Організацію Українських Націоналістів і її Організації у вільному світі.

Вдержування і дальша розбудова нашого журналу вимагають великих зусиль збоку всіх його працівників, а водночас і жертвенности якнайширших кіл української еміграції, а наших членів і симпатиків в першу чергу. Ми віримо і не сумніваємося, що члени і симпатички українського Визвольного Фронту Америки виконають свій обов'язок супроти свого журналу „Вісник”. Наші читачі і загал українського громадянства знають, що політична інформація, коментарі, громадська проблематика — все це було присвячене в нашому журналі одній і тій самій цілі: мобілізація українських сил для боротьби з ворогом українського національного визволення, кровожадною Москвою.

Проголошуючи пресову кампанію „Вісника” у місяцях жовтні і листопаді, хочемо, щоб всі наші читачі і передплатники висловилися активно в збірку на пресовий фонд і присидували нових передплатників, бо тим самим вони виконають свій моральний обов'язок супроти свого журналу. Бо де застій там нидіння, а де рух, там кипить життя, там ріст і творчі дії.

Присидуйте нових передплатників!

Вирівнюйте заборгованість за „Вісник” і видання ООЧСУ!

Зложіть даток на Пресовий Фонд „Вісника”!

Ч И Т А Й Т Е,
П Е Р Е Д П Л А Ч У Й Т Е,
П О Ш И Р Ю Й Т Е
„В І С Н И К”!

перемоги за здобуття і закріплення Української Самостійної Соборної Держави!

Хай живе українська національна революція!

Хай живе Організація Українських Націоналістів — організатор і керівник українського національного фронту!

Везмертна слава вбитому ворогом Провідникові Степанові Бандері!

Слава Україні — Слава Ї Героям!

Жовтень 1964

ПРОВІД ЗАКОРДОННИХ ЧАСТИН
ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Лісовик

ЗАГИБІЛЬ ГЕНЕРАЛА СВЕРЧЕВСЬКОГО

Весна 1946 р. була для сотні к-ра Хріна періодом найбільших успіхів і слави. В березні того року зліквідовано в кількох переможних боях польські пограничні застави, а в бою в Височинах ми розгромили польський каральний загін. Два дні пізніше ми звели успішно оборонний бій в районі сіл Середнє Велике і Лукова з двотисячною масою польського війська, що приїхало виселювати українське населення. Але найбільшим нашим подвигом того часу була ліквідація польсько-комуністичного міністра ген. Свєрчевського.

З тактичних причин наша сотня була на деякий час розділена: одна частина під командою сотенного Хріна оперувала в околицях Вислока, а наша частина під командою Граня в околицях Яслиськ.

Командир Грань зарядив збірку, щоб приготувитись до вимаршу. Ідемо до містечка Яслиська на акцію. Та перед відмаршем прийшло двоє зв'язкових з наказом командира Хріна, щоб негайно долучитись до Хрещатої, бо є якась дуже важна справа. Отже, замість іти на заплановану акцію до Яслиськ, відходимо в сторону Хрещатої. Дорога досить важка. На полях танули сніги. Грузнемо в болоті майже весь час. Найтяжче перейти ріку Ославу, що навесну сильно прибуває. Коло села Бродів цілий час засідки. Тому щойно по дводенному марші добиваємось, врешті, до Хрещатої.

Скоро знаходимо табір, що містився над селом Суковате. Ми ще стоїмо в лаві, як командир Хрін зробив збірку своєї частини і поставив її проти нас. Командир нашої частини Грань складає звіт. Стоїмо наструнко. Наші очі мимоволі пробігають по лавах другої частини нашої сотні, щоб переконатись, чи ще ті всі, що їх ми залишили, як розходились, живі. Дарма, — кількох друзів вже бракує, а між ними й того односельчанина; він, як мені опісля оповіли, загинув в обороні таки свого рідного села.

Командир Хрін виголосив коротку промову. З'ясував наше положення, вияснив, чому наш відділ мусів бути розчленованим. Хоч ми мали втрати — одна й друга частина, проте ворожі пляни знищити нас узимку пішли намарне.

Потім дав наказ відпочити і вичистити зброю, бо завтра чекає нас велика робота.

**

Дня 28 березня 1947 р. був гарний морозний ранок. Година 3.30, ще темно, а в таборі вже рух. Хлопці поспішно п'ють каву, приготовану кухарями. Припинають ленти, гранати, пристосовують все так, щоб легше можна було підсуватися без шуму. Старшин покликав командир Хрін на нараду. Година 4-та. Наказ:

— В трилаві збірка!

На малій поляні стають дві сотні повстанців, переважно синів Карпат, готових піти і в пекло, як командир Хрін поведе! Перша стоїть сотня к-ра Хріна, дальше сотня к-ра Стаха.

Виходить к-р Хрін. Службовий старшина звітує. Командир вітає нас покликом:

— Слава Україні!

— Героям слава! — відповідають грімко лави повстанців.

— Україна в неволі!

— Визволимо її!

Командир проходить перед лавами, як завжди, бадьорий, вдивляється кожному в вічі.

— Хлопці, сьогодні погуляємо! Маємо провірені відомості, що сюди прибув на інспекцію міністер оборони, відомий комуністичний ватажок генерал „Вальтер”-Свєрчевський. Мусимо його гідно привітати, як пристало українським повстанцям!

Одержуємо наказ залишити всі речі, що обтяжували б нас, а також хворих, ранених і кухню. Стрілецьким ладом відмаршовуємо на схід. Проводить нас Зенко, що прекрасно орієнтується в терені. Маршуємо Хрещатою. Проходимо попри зруйновану недавно польськими озброєними варварами нашу шпитальку, де сімнадцятеро українських повстанців, медсестри, лікарі, ранені та хворі загинули героїською смертю, обороняючись до останнього набою й розірвавши себе наостанку гранатами, щоб не попасти живими в руки ворога. На вид руїн шпитальки й на згадку про загибель наших ранених і хворих усі ми запрягли в душі ще раз помсту ворогові.

Сходимо надолину. Переходимо село Рябе, з якого вивезли вже всіх людей. Ідемо ще трохи лісом, і знову село, що його назви вже не пригадую собі. Тут уже треба пересуватись обережніше: до Балигорода всього 4 кілометри, а в Балигороді й Тісній квартирує велика сила польського війська. Щойно тут довідуємось, що на засідку йдемо над шосе Балигород — Тісна.

Година 8.30 ранку. Наближаємось до шосе. Направо від нас гора. Командир повідомляє, що на горі будемо займати становища. Нараз чуємо сильний гук моторів від сторони Балигорода. Падає наказ:

— Бігом на гору, займати становища!

Вибігаємо на гору. На шосе тільки курява. Наша передня сторожа завважила танкетки, що поїхали до Тісної. Це передня сторожа Сверчевського, — пояснює к-р Хрін, що мав, видно, докладні інформації. На його наказ, скоро розтягаємо розстрільну, що під командою к-ра Граня на правому крилі творить ніби охорону від Тісної.

По лінії проходить наказ: як тільки над'їдуть машини, перший вогонь починає середина, а тоді щойно ми.

Розглядаємось в терені. Гора, де ми зайняли становища, поросла корчами. Перед нами, внизу річка, за нею шосе і місце, де колись було село Колониці, що його поляки знищили дощенту. А далі знову ліс. Якщо б ворог тікав до лісу, маємо добре поле для обстрілу; тут можемо висікти ворогів всіх до одного, заки всіпують добігти до лісу.

Раптом із закруту, зі сторони Балигорода, показуються машини: попереду особова, велика, а позаду вантажні, повні війська. Посуваються поволі, впевнено. Кожний з нас запер віддих. Беремо всіх поляків на мушку. Ще хвилина, ще секунда і — постріл з пістолі, а вслід за ним заграла наші кулемети.

Машини поцілені; крик, зойк ранених, живі вискакують з авт і займають становища в рові. На передню машину хлопці якось не звернули уваги, бо в ній було лише кілька людей. Вона рвонула і всією силою намагається втекти. Але наш чотовий Грань наче нюхом почув, що вона найважливіша:

— Хлопці, не випустіть машину! Скоростріли по ній!

Загаркотів тяжкий скоростріл. Машина підскочила і стала впоперек. З неї вискакує кілька людей в широких шинелях, деякі в шапках з блискучими поясами. Один без шапки, з лисою головою, у білій шинелі. Його підхопили два інші і починають тікати з ним до ріки. Нам стало ясно, що це якраз генерал Сверчевський із своїм почетом. Значить, ось де головне завдання нашого сьогоднішнього бою: зліквідувати цю групу і головне — того лядського генерала.

Бій розгорівся. Поляки завзято бороняться. Деякі машини горять. Поляки зорієнтувалися, що назад їм не втекти, і підсунулись ровом під гору так, що ми не можемо їх добре обстрілювати, бо гора стрімка і наші кулі переносять, а досягти їх гранатами ще задалеко. Сходити кругом на долину не можемо, бо знаємо, що їм скоро прийде поміч. Дивлюся, — чотовий Грань встає на весь ріст, оглядає поле бою. Поляки сипнули по ньому зі своїх скорострілів, але він не звертає на це уваги. Лунає грімко його наказ:

— Зайчик лишиться на горі, ройовий Оленець, кулеметчик Лісовик і Нетля, і хто на охотника, бігом надолину! Взяти їх з флянгу. Мусимо скосити лису голову.

Зривається кільканадцять хлопців, між ними і я. Біжимо під градом куль. Коло мене ройовий Волинець і мій амуніційний Грубий.

Раптом із закруту, від сторони Балигорода, показується кілька поляків з блискучими „оточками”. Вони змішані, бо ми теж у польських уніформах. Ми не ждемо: довга серія з кулемета кладе трупом першого чванькуватого, що хвалився: „Ще такий не народився, щоб мене поцілів”. А разом з ним і всіх його товаришів.

Куля українського повстанця таки досягла його. Перед тим ще, як видно було по його одязі, він добре скупався в льодоватій воді лемківської річки.

Збігаємо нижче, переходимо річку, і перед нами прекрасний терен. Ми на тилах польської розстрільної. Починаємо їх косити. Звідси бачимо докладно, як на горі лежить, не рухаючись, той з лисою головою і в білому плащі, горілиць, тільки медалі виблискують на сонці. Стрільці Антипко й Когут пробують дістатися до залишеного ним авта. Вже недалеко. Ще перебігти поляну — і вже машина. Та тут, на ли-

Анатоль В. Бедрій

КУДИ ЗАЙШЛИ?

(До Деклярації ЗП УГВР)

Президія Закордонного Представництва УГВР, стараючись по можливості гідно відзначити 20-літній ювілей створення Української Головної Визвольної Ради і тим самим використати для скріплення своїх позицій високий престиж цього українського революційно-підпільного уряду, видала Деклярацію, підписану о. І. Гриньохом, М. Прокопом і Д. Ребет. Ця Деклярація гідна ширшої уваги, бо вона виразно розкриває ідейно-політичні погляди її авторів. Проголошені в ній тези виявляють дуже небезпечну тенденцію, а тому вимагають протидії.

~~~~~
 хо, наше ліве крило на горі прийняло нас за поляків і давай кропити нас оловом. Щастя, що нікого не поцілили. Чимдуж тікаємо до річки. Врешті нас пізнали: здержали обстріл і дають знаки, щоб ми скоро тікали на гору, бо на поміч полякам ідуть танки. Шкода нам лишити авто польського генерала, не почистивши його з інтересних документів, але немає ради; гуркіт танків вже долітає до наших вух. Тож, не гаючи часу, відступаємо на гору. І щойно тепер відчуваємо втому.

Командир Грань нетерпеливиться:

— А що, хлопці, скосили голову?

— Так є, друже командире! Лежить на горі над річкою разом з усім почетом. Шкода лише, що не могли взяти живими.

Поспішно сходимо з гори. І тількищо ми зійшли і скрилися в лісі, як з-за горба показали польські танки і, не орієнтуючись в ситуації, почали обстрілювати своїх власних людей. Це допомогло нам неспостережно відв'язатися і відійти.

Щасливо добилися ми до нашої улюбленої Хрещатої.

На другий день одержали ми повідомлення, що в околицю нашого вчорашнього бою суне велика сила польського війська. І потвердження, що лиса голова, яку ми вчора скосили нашим скорострілом, це був дійсно генерал Сверчевський, ославлений колись у боях в Іспанії червоний командир Вальтер.

З книги „В рядах УПА”, 1957

Деклярація починається міркуваннями про генезу УГВР. Вражає факт, що автори зовсім змінили свій погляд на ролі ОУН у 1940-их роках, який обстоювали на еміграції зразу після закінчення війни і в 1950-их роках. Тоді вони твердили, що ОУН в 40-их роках була другорядним чинником у визвольній боротьбі, а головну ролі відігравала УПА. Таке твердження могло хіба мати на меті забити клина між ОУН та УПА і відідеологізувати визвольний рух. Тепер ці люди чомусь прийшли до правильних висновків, що ОУН таки була головним політичним носієм визвольної національної революції, але ні словом не згадують про безкомпромісову революційність ОУН. Зате кількакратно заявляють, що ОУН в Україні перестала існувати і що всі методи та стратегія ОУН з 40-их років були нереальними, бо, мовляв, зовсім змінилася дійсність.

У Деклярації вірно представлена зовнішньополітична п'латформа УГВР з її основною метою створення української суверенної держави і знищення російського імперіялізму. Не пошкодило б при цьому додати, що УГВР зазначала, що бореться проти всіх форм російського імперіялізму, а не лише проти комуністичної форми, з огляду на те, що на Заході має вплив концепція демократичної російської імперії.

Не зважаючи на те, що в Деклярації правильно з'ясовано відношення УГВР до ССРСР, себто що УГВР є представником самостійницьких стремлень українського народу, а ССРСР — інструментом російського імперіялізму супроти України, не подано таке саме протиставлення УГВР до УССРСР, підрядної клітини ССРСР, хоч УГВР виразно творилася для протидії агентурній УССРСР. При вичислюванні формацій визвольного руху УГВР-ОУН-УПА пропущено четверту нерозлучну ланку, а саме Антибольшевицький Блок Народів, що є виявом зовнішньої політики цих формацій.

Невірно подана в Деклярації ідейна генеза УГВР. Там сказано: „В Універсалі та П'латформі і в пізніших документах та еунціяціях УГВР виразно нав'язувала до боротьби українського народу в період 1917-21 років, до тра-

дниць Української Народньої Республіки, і тим самим тодішні революційні ідеали української нації переносила в сорокові роки нашого сторіччя". (Підкресл. мої — А. В. Б.). Виходить, між 21-им роком і 40-ми роками тягlosti боротьби не було або вона не велася в ім'я відновлення української суверенної держави.

Правдою є, що УГВР постала як **завершення** визвольної боротьби попереднього півстоліття, включно з **самостійницькими** традиціями періоду 1917-21, але далеко не всіх традицій УНР.

В наступному параграфі Деклярації подано роз'яснення, чому автори сфальшували ідейну генезу УГВР. Вони пишуть, що між двома світовими війнами до ОУН просякли елементи тоталітаризму й диктатури, які завдали великої шкоди націоналістичному рухові й українській визвольній справі. Тому, на думку авторів, УГВР відмежувалася від цих елементів і засуджувала їх.

Автори Деклярації не подають жадних доказів на підпертя своєї голословної фрази, що сама по собі старається компромітувати українську визвольну боротьбу. ЗП УГВР засуджує цілу добу 20-их і 30-их років, себто УВО і ОУН у тих роках, освітньо-виховну й ідеологічно-студійну роботу, зусилля націоналістів на Закарпатті, похідні групи, Акт 30-го червня і створення УПА. З другого боку в Деклярації схвалюється безоглядно всю діяльність УНР, отже пропонується йти шляхами перших трьох універсалів, Винниченка і інших советофілів. Але не на таких традиціях постала УГВР, яка, як і ОУН, завжди безкомпромісово відстоювала принцип внутрішньої і зовнішньої суверенності!

Обговорюючи сучасний стан на Україні, автори Деклярації, побіч деяких правильних стверджень, роблять ряд фальшивих висновків або замовчують деякі важливі факти. Зокрема, безпідставним є твердження, що „припинились організовані форми визвольної боротьби на Україні”.

Є поважні дані, що український націоналізм, базований на традиціях ОУН-УПА-УГВР, діє на Україні. Про це свідчать: широкі акції підпільного християнства, організовані окупантом показові процеси над українськими підпільниками, постійні атаки большевиків проти укра-

їнської націоналістичної ідеології і, щонайважливіше, дуже короткий протяг часу, відколи перестали проявлятися масові організовані дії підпілля. Про силу організованого націоналізму в Україні також свідчить відомий виступ Хрущова в Швеції, бо коли б український націоналізм не був загрозою для російських імперіалістів, московський диктатор його цілком зігнував би. Тож дивує категоричність твердження авторів Деклярації, що нагадає категоричність большевицьких заяв, ширених з метою розкладу українців та відстрашення вільних народів від допомоги визвольному рухові.

Фраза „у Москві дуже бояться зв'язків України з вільними народами” цілком голословна. Москва сама інспірує різного роду „зв'язки”, які їй на користь. Вона, очевидно, боїться зв'язків вільних держав з визвольним рухом на Україні. Дуже сумнівно, наприклад, чи українці на Батьківщині хочуть будь-яких зв'язків з теперішнім урядом ЗДА, Англії або Німеччини, з коєкзистенціалістами, пацифістами, русофілами і т. п. Не забуваймо, що ідея „зв'язків” в аспекті договорів про культурний обмін між ЗДА і ССРСР була інспірована саме з метою скріплення статусе кво, скріплення приязних зносин між Заходом та Москвою і піддержується на Заході саме русофілами, пацифістами, коєкзистенціалістами. Фантазією є, що **поневолено** Україна хоче будь-яких зв'язків з непередрішенським Заходом. Це — теза людей із ЗП УГВР. З другого боку, окупантська влада, очевидно, хоче таких зв'язків, які означали б, що Захід визнає її законність.

Наївно звучить твердження: „Своїми сучасними валуєвськими заходами вони (великодержавні шовіністи — А. В. Б.) тільки озлоблюють неросіян, загороджують шлях до справді добросусідських взаємин між народами сучасної советської імперії”... Група ЗП УГВР постійно виявляє бажання нав'язати „добросусідські” відносини між Україною й Росією, не зважаючи на те, що бажанням усіх росіян було і є тотально поневолювати Україну.

Розглядаючи суспільні й політичні процеси поза межами України, в Росії, автори Деклярації роблять ряд цілком фальшивих стверджень. Неправдою є, що російський нарід, зокрема його провідна культурна верства, бореться за свободу духової творчости проти гніту тоталітар-

ної диктатури. Російська провідна верства перебуває в своїй державі. Саме ця верства створила і вдержує цю державу. Ніхто інший, як російська провідна верства стоїть при владі в тій державі і діє в рамках такого ладу, який їй найкраще відповідає. **Вся критика росіян спрямована на поліпшення совєтського режиму в російській державі, а не на повалення його.** Боротьба росіян проти тоталітаризму є фікцією, в яку вірять деякі ліберали на Заході згідно з своєю коекзистенційною, еволюціоністичною концепцією перетворення войовничої Росії на миролюбного приятеля.

Також фікцією є теза, що „величезна більшість” росіян „підтримує русифікаційну і уніфікаційну політику Москви”. Пощо себе дури-ти, нібито існує бодай якась частина росіян, які тої політики не підтримують? **Всі росіяни досі були за поневолення України!**

Центральною тезою теоретиків-мітологів із ЗП УГВР є твердження: живемо „в умовах міжнародного відпруження”, бо Москва боїться атомової війни та внутрішніх труднощів, і що такий стан може бути корисний для українців, якщо Захід не визнає за Москвою права володіти поневоленими народами.

Розвиток взаємин між Заходом і Росією некорисний для України, бо офіційний Захід вже давно визнав статус кво Росії. ЗДА визнали ССРСР у 1933 році і також визнали поширений ССРСР на Ялтинській конференції 1944 року. Чи групі ЗП УГВР не відомі заяви секретаря Державного Департаменту Діна Раска та його співробітників, що вони сумніваються, яку політику веде Демократична партія ЗДА? Те, що автори Деклярації називають „міжнародним відпруженням”, є насправді наближенням офіційного Заходу до Росії коштом концепції виволення поневолених народів!

В Деклярації обговорюється завдання української еміграції. Їх є два: збереження самої себе і допомога Україні. Відносно допомоги Україні, на думку ЗП УГВР, вона має зводитися до **обстоювання „ідеї і концепції державної незалежності України і культурної та етнічної окремішності”.** Вільні українці мають „розкривати колоніальне положення українського народу, притуплювати найгостріші вістря російського шовінізму, змушувати Москву до поступок, посилювати самостійницькі про-

цеси на Україні... протидіяти побудованим на **фальшивому уявленні або злій волі** поглядам про те, що Україна це ніби невідлучна частина Росії”. (Підкресл. мої — А. В. Б.). Ніде ані словом не сказано в Деклярації про якунебудь акцію, скеровану в Україну для допомоги вивольній боротьбі. Промовчується завдання пропагувати й реалізувати у вільному світі ідею універсального фронту проти російського імперіялізму та поборювання російських впливів і акцій.

Наївно звучать фрази про притуплювання **найгостріших вістрей російського шовінізму** і змушування Москви до поступок. Обидві пропозиції нереальні, бо шовінізм є шовінізмом, поки він існує.

Також наївно звучить оте „змушувати Москву до поступок”. Виходить, для ЗП УГВР існують кращий і гірший роди російського імперіялізму.

ЗП УГВР пропонує політику тиску на російський імперіялізм, а не політику його цілковитого знищення. Орієнтація на поступки не є визвольною політикою, а є орієнтацією на постійну залежність України від Росії.

Говорити про „фальшиве уявлення” і „злу волю” на Заході смішно. В самій конституції УССРСР визнано право України на самостійність. Про це і про дійсний стан на Україні уряди Заходу добре поінформовані, може навіть краще, ніж ЗП УГВР. Але політикою офіційного Заходу є коекзистенція з Російською імперією, і тому Захід у більшості своїй не хоче переорієнтуватися на революційну національно-вивольну концепцію.

Врешті, після кількратних заяв про те, що „сьогодні немає організованих підпільних і повстанських форм боротьби на Україні”, як може ЗП УГВР „здобути від вільних народів політичну і моральну допомогу для українського народу”, — для посилення боротьби, яку „він сам” (український народ) вважає за доцільну?

ЗП УГВР сугерує, що нині вся визвольна боротьба ведеться лише в легальних рамках УССРСР, бо підпільні й повстанські форми нібито перестали існувати. Це — єдиний логічний висновок, бо хіба нігілістичні чи бандитські руйнівницькі елементи ЗП УГВР не вважає за визвольну боротьбу.

Свої політичні заложення ЗП УГВР розкриває вповні щойно в 5-му розділі Деклярації, де сказано: „ми переконані, що сили української сомооборони... існують... також серед діячів державного, господарського і партійного апарату”. Виходить, що уряд УССР і Комуністична партія УССР складаються частинно з українських самостійників. Це твердження наскрізь фальшиве.

Далі: „Ми вважаємо шкідливим... відсуджувати від українства всі керівні елементи сучасної УССР”. (Підкресл. моє — А. В. Б.). Того, що на низах урядової гієрархії в УССР можуть бути свідомі українці, ми не заперечуємо. Керівними елементами сучасної УССР є члени Верховного Совету, Ради Міністрів, члени ЦК і центральних відділів Компартії. Ці органи є найважливішими інструментами російського колоніального поневолення в Україні побіч політичної поліції й армії. То не вже автори Деклярації аж такі фантасти, що в активних працівниках цих органів можуть уявляти рівночасно українських самостійників?

ЗП УГВР підносить вагу „прав, які формально гарантовані УССР” Москвою. Очевидно, фікцією є, що Москва, творячи УССР, гарантувала Україні якісь права. Тому, що „формальні права” для російських імперіялістів не мають жадного значення, розраховувати на „здобування принаймні частини тих прав” не є жадною реальністю.

Орієнтація ЗП УГВР на здобування для українського народу його національних прав в рамках УССР означає, що ЗП УГВР відмовилося від орієнтації на визвольну національну революцію і прийняло УССР за українську державу, хоч ніколи УССР українською державою не була, а є підрядною клітиною російської імперії. Орієнтація на здобування „формальних прав” УССР означає визнання, що конституція УССР є корисною для України.

Слова в Деклярації „ми завжди будемо боротися за повну державну незалежність України...” не означають того, що розуміють під ними українські націоналісти — побудову нової, української держави. Для ЗП УГВР ця фраза означає лише збільшення прав уряду СССР. В другій частині наведеного речення виразно написано: „...ми також завжди будемо підтримувати різні форми боротьби народу в

умовах, коли він не має об'єктивної можливості цілковито звільнитися від контролю Москви”. (Підкресл. моє — А. В. Б.).

Закликаючи до „розбудови зв'язків вільних народів із Україною”, ЗП УГВР фактично закликає до розбудови зв'язків Заходу з урядовими чинниками УССР. Це означає заклик до Заходу співпрацювати з окупантським імперським режимом та з українськими квіслінгами.

ЗП УГВР погоджується на культурний обмін між Заходом і СССР, лише пропонує, щоб Захід не дискримінував України.

Культуробмін відбувається з СССР, уряд якого є сувереном, а не з Україною. Визнавши систему СССР, треба визнати реальність російського панування в СССР. Тому домагання не дискримінувати Україну в культуробміні політично зовсім нереальна пропозиція. Або Захід говорить з урядом СССР або з ним не говорить. В другому випадку жадний культуробмін неможливий. В першому випадку культуробмін є аспектом західньої коекзистенційної політики у відношенні до російського імперіялізму.

Далі йде пропозиція, щоб Захід протидівав „політиці Москви, яка постійно намагається ізолювати Україну від вільних народів”. Ця пропозиція також нереальна, бо Москва є паном над УССР, і, поки Захід має приязні зносини з урядом СССР, доти він не вимагатиме від цього уряду, щоб став менше імперіялістичним. Щоб допомогти Україні, Захід мусить протиставитися системі СССР.

ЗП УГВР позитивно оцінює культурний і науковий обмін між УССР і вільними країнами, хоч досвід показав, що Москва висилає в делегаціях УССР лише своїх вірних вислужників і квіслінгів. Чим більший вплив у світі матимуть такі делегації, тим більше перешкоджатимуть вони в допомозі українській визвольній боротьбі.

ЗП УГВР закликає Захід встановити дипломатичні взаємини з УССР. Поперше, якщо такі взаємини і були б встановлені, то лише тоді, якби Москва була певна, що вони принесуть їй користь. Подруге, щоб встановити дипломатичні зносини треба визнати законність уряду УССР, що означало б великий морально-політичний осяг Москви, бо Захід визнав би за законний уряд насильно накинену систему. Потретє, це завдало б надзвичайно великий удар

українській визвольній боротьбі, скерованій проти російського імперіялізму. Почетверте, якщо ЗП УГВР висуває цю пропозицію, то це означає, що, на його думку, система УССР в якійсь мірі корисна для України.

У Деклярації написано, що ЗП УГВР „не вважає серйозними висловлювані в деяких політичних колах української еміграції побоювання, що такі вимоги можуть спричинитися до поширення радянофільства серед української громади у вільному світі”. Але саме ці вимоги віддзеркалюють радянофільські погляди, бо що ж таке радянофільство? Це визнання УССР за українську державу і мирне включення в її систему. Хто як не ті, що створили і втримують УССР, є поневолювачами України?

ЗП УГВР хоче досягнути неможливе: зв'язками з і через УССР посилити „самооборону українського народу” і протиставитися „хвилі русифікації, яка тепер творить головну загрозу на Україні”. Нормально самооборона означає дію, скеровану на збереження чогось, що маємо. Але як може народ обороняти державу, якої не має? Чи самооборона в авторів Деклярації означає оборону поневолення чи існуючої на її території чужої, накиненої держави і кайданів неволі? Бо що ж мають обороняти поневолені? Хібащо існуючий стан?!

Що таке русифікація? Це не лише насильне накидання російської мови, російщення суспільних наук, релігії, традицій, російщення ідеології та світогляду, але також змушування не-росіян визнавати російську державу за свою. **Протиставитися русифікації не може той, хто пропагує розбудову російської державної і політичної системи.** ССРСР-УССР є найважливішими носіями русифікації в Україні. Врешті прикметою радянофілів-русифілів є переконання, що існують якісь росіяни, які признають самостійницькі права України, і бажання нав'язати з цими мітичними росіянами приязні політичні взаємини.

Накреслюючи проскіцію майбутнього, автори Деклярації заявляють, що український визвольний рух „повинен змагати до приєднання для спільної боротьби тих елементів російського народу, які готові будувати взаємини між обома народами на принципах рівності, державної незалежності і невтручання у внутрішні справи”. Вони забувають, що саме Мо-

сква постійно пропагує існування таких відносин між росіянами і українцями в ССРСР. Згідно з наведеною вище тезою **сьогодні** існують такі росіяни, з якими український визвольний рух повинен нав'язати зносини. Пощо голосити, що з певними елементами російського народу ми **повинні** нав'язати приязні зносини?

Автори Деклярації зайшли в цілковиту суперечність у питанні української самостійности. В одному місці вони твердять, що не вірять у можливість визволення України, в другому — застановляються над тим, який міжнародний лад мав би запанувати після знищення червоної імперії. Згідно з такою логікою або мова про самостійність є збанкрутованою фразою, або ЗП УГВР в погоні за мітологічними росіянами антиімперіялістами загналося в сліпий кут.

Виглядало б, що ЗП робить правильно, за суджуючи проповідь шовінізму між українцями. Однак, тому, що жадне українське політичне середовище не проповідує шовінізму, цікаво було б почути від ЗП, що воно вважає за шовінізм і хто його проповідує? Що більше, ЗП УГВР твердить, що програма співпраці з росіянами вже здійснюється! Було б бажано, щоб ЗП проголосило хоч кілька імен якоїсь російської політичної групи, що погодилася співпрацювати з українським визвольним рухом **на платформі УГВР.**

Переходячи до обговорення проблем міжнародної політики, автори Деклярації твердять, що інтерес вільних народів до поневолення народів зростатиме „тільки в міру посилювання самостійницьких процесів в ССРСР, як це діється в країнах-сателітах Москви”. Рішає політика, а не актуальна сила. Зріст національних кубинських, китайських, тибетських, ляоських, східнонімецьких, мадярських сил зовсім не викликав прихильности до них Заходу. Навпаки, коли при владі стоять коєкзистенціалісти, політика Заходу допомагає Росії більше, ніж поневоленням народам. Приклад з сателітами фальшивий (ця теза віддзеркалює радше політику ЗП УГВР, а не дійсність), бо, наприклад, ЗДА лише настільки прихильно ставляться до комуністичного режиму в Румунії чи в Польщі, наскільки це не шкодить коєкзистенції з імперською Росією. У відношенні до обох тих держав постава ЗДА химерна, а роля Росії рішаль-

на. Якщо Росія завтра загострить свою контролю над сателітами, ЗДА не дасть їм жадної допомоги. Отже, на яку допомогу може орієнтуватися український визвольний рух?

Не можна погодитися з твердженням ЗП УГВР, що такого роду „відосередні сили поневолених народів советської імперії — це **найпевніший союзник українського народу**”. Події в Румунії, в Польщі, в Китаї, в Югославії — безпосередньо — не сприяють українському визвольному рухові, лише визвольні рухи тих народів можуть сприяти, якщо вони базуватимуться на концепції **спільного фронту** проти Росії. Вже на Хвильовому і укапістах українці переконалися, що т. зв. націонал-комунізм (читай — радянофіліство) веде лише до статусу російської провінції. Тим більше, що геополітичне положення України інше, ніж положення Румунії, яка не є в ССРСР, але щоб Україна могла піти на шлях тітоїзму (що пропагує ЗП УГВР), то мусіла б бути спершу усунена система ССРСР.

ЗП УГВР пропонує „шукати своїх приятелів передусім серед поступових демократичних елементів Заходу”. А чому не можуть стати приятелями України Іспанія, англійські консерватисти, де Голль? Чи маємо шукати приятелів лише між такими „поступовими демократами” як секретар Раск, сенатор Гомфрі, Ростов і Кеннан? Цікаво, чи до категорії приятелів України ЗП УГВР враховує американських консервативних республіканців, які, опрацюовуючи плятформу своєї партії на 1964 рік, признали українській нації право на самостійність? Далі ЗП УГВР вважає, що лише на Заході маємо шукати своїх приятелів, а такі держави як, наприклад, Туреччина, Японія чи національний Китай нам непотрібні.

Підсумовуючи аналізу Деклярації, приходимо до таких висновків:

— ЗП УГВР вважає, що формації українського визвольного руху обстоювали правильну концепцію і програму в 1940-их роках, але всі ті формації перестали існувати. Тепер постали зовсім інші умовини, і тому сучасний український визвольний рух повинен цілком змінити свою політичну концепцію і політику;

— ЗП УГВР вповні відступило від концепції національно-визвольної революції і переорієнтувалось на концепцію легалістично-еволюційну, пристосовану до коекзистенційної концепції

Аркан Пгжи

СОБАЧА ЛІРИКА

(Гумореска)

Чи знає хто, в яких муках і стражданнях твориться лірична поезія? Чи здає собі хто справу, який важкий порід буває, ну, хоча б ось таких звичайних ліричних рядків, як: „Я від тебе піду й не вернуся, а ти плач або смійсь, чи реви...”

Ні, мало-хто про це знає. А створити ліричного вірша, особливо ж на тему кохання, часто драматичного — це значить забути самого себе, відкинути всю довколишню обстановку, включно з власною жінкою та власними дітьми, і віддатися душевним почуттям молодої пари, пірнути з головою в...

Та що й казати. Поети-лірики добре знають, як то твориться така поезія. Тим більше в мене. Ох, ніхто, навіть із практикованих поетів, не знає, як мені важко йде. А все через, сказати б, зовнішні, об'єктивні обставини... Ось послухайте.

„Найшло на мене” оце написати ліричного вірша про кохання однієї молодої пари. Схопився я майже вдосвіта та й до письмового стола. І полилися мені слова й рядки, як молоко з коров'ячих дійок у дійницю:

Серце рветься до тебе, кохана,
Я до тебе свій жар несу...

теперішніх урядів західніх великодержав;

— Відступивши від позицій УГВР — ЗП УГВР тим самим дало зрозуміти, що не вважає себе більше **Закордонним Представництвом** УГВРади;

— Приймавши примат програмового принципу над державницьким, ЗП УГВР дало зрозуміти, що воно перестало вважати себе державницьким представництвом і перетворилося фактично на політичне середовище;

— Політичну концепцію ЗП УГВР можна схарактеризувати як неорадянфіліство;

— ЗП УГВР обстоює „самостійницьку” концепцію, яку нібито можна зреалізувати лише через советську систему. Ця концепція є русофільською й антинаціональною;

— Намагання ЗП УГВР сприяти зміцненню системи УСССР шкідливе для українських національних інтересів і для визвольної боротьби.

Володимир Богданюк

ПОЛОЖЕННЯ В ССРСР І В УКРАЇНІ

1. Зміни в ССРСР після смерти Сталіна

Смерть Сталіна була моментом великого психологічного зламу в житті московської більшовицької імперії. Цього моменту з нетерпеливістю ждали мільйонові маси стероризованих рабів, населення поневолених Москвою сателітних країн, навіть широкі кола самого панівного партійно-державного апарату. Жорстокий сталінський терор і безпощадна централізація, з одного боку, створили з ССРСР грізну мілітаристичну потугу, яка здобула нечувані успіхи в зовнішній агресивній політиці, а з другого боку напружила до найвищого степеня внутрішні протиріччя в більшовицькій імперії і довела її населення до нечуваної матеріальної

нужди. В момент смерти Сталіна ССРСР, назовні грізна світова держава, переживав глибоку внутрішню кризу і розклад.

Населення ССРСР, яке сподівалося значних полегшень із закінченням війни, гірко розчарувалося. Всякі спроби одвертого спротиву поневолених народів були криваво здушені, і мільйони нових каторжників переповнювали невільничі табори.

Прекрасно знаючи ці настрої, правляча московсько-більшовицька верства опинилася в скрутній ситуації. З одного боку вона зідхнула легше, бо помер тиран, який не щадив і її, а з другого — в неї появилися побоювання, щоб

Але не встиг я цих слів ще й написати, як кухонні двері: рип — бачу свою милу жінку на дверях, осяяну ранковим надхненням.

— О, вже знову пише! Не встиг очей розплющити, а вже пише... Шкрябає олівцем по папері і другим доспати не дає...

— Марино, Марисю! — стогоном виривається в мене з грудей. — Не перебивай мені... саме найшло на мене... Така поезія... Мука моя.

— А ти знаєш, чоловічку, новину? — знов до мене моя власна жінка. — Сусідка Горпина Михайлівна купила вчора собаку... Ох, що ж за собака! Який у неї колір шерсти, а хвіст який! Не собака, а золота окраса!

— Го-го-го! — застогнав я, голову вхопивши в руки. — Та нащо мені тая собака, коли тут лірика пливе! Облиш мене, Мари...

Жінка, бачачи мій поетичний екстаз, що міг скінчитися драмою, зачинила двері й тихо пішла у свою кімнату. Але я вже забув, що думав, про моїх закоханих, з чого починав... Серце... Собака... Хвіст...

І в мене вийшло отаке:

Серце рветься до тебе, собако,
Я до тебе свій хвіст несучу...

Потім, похопившись, зібрався з думками, направив с'як-так свою ліричну річ на давнє становище...

Твої очі такі полум'яні,
Що розвіють кожний сум —

рояться в моїй голові дальші рядки. Аж тут: рип — знову двері і жінка на дверях:

— А ще я хотіла тобі сказати, чоловічку, які вуха у того песика... Чисто в нашій телиці вдома такі були.

— Марисю, серце моє... песику мій, — ступоню за письмовим столом, — та не перебивай же мені. Ти ж дивися, що через тебе виходить:

Твої очі, як в песика вуха,
Ох собако, який в мене сум!

— Та це ж собача лірика, а не поезія про кохання, чорт візьми! — встаю і гукаю до жінки. — Собаки... Хвости... Вуха... Серце моє безталанне, — вже не мої ліричні герої плачуть від нещасного кохання, що, як правило ліричної поетики, розлукою кінчаються, — а стою я перед жінкою і плачу, — не плачу, ридаю, стогну...

А жінка до мене:

— Та не побивайся вже аж так! Нехай буде й собача лірика — це не трагедія! Є ж тепер у наші часи собачі фризирні, собачі купальні, собачі цвинтарі, то може бути й собача лірика!

І ви знаєте, дорогий читачу, мене оті жінчині слова дещо заспокоїли.

смерть Сталіна не стала нагодою для революції пригнічених народних мас.

Провідна большевицька верхівка в страху за власну долю і долю імперії вирішила переорганізуватися, провести деякі реформи, щоб усунути найгостріші суперечності в большевицькій системі, піти на деякі поступки. Реорганізація системи була також конечною з огляду на те, що вона не тільки не сприяла вже дальшому ростові економічно-мілітарної сили імперії, а почала гальмувати цей ріст. Сталінська централізована бюрократична система створила безліч перегородок поміж поодинокими ділянками економіки, доводячи до абсурдно-нераціонального ведення господарства. Большевицькі вожді бачили, що при такому стані СРСР неминуче програє бій в економічному змаганні з Заходом.

Тому нове „колективне” керівництво, на чолі якого вибився найменш доктринерський, зате найбільш прагматичний Хрущов, почало поступово перебудовувати державну систему.

Найгостріша русифікаційна політика Москви за часів Сталіна привела до посилення націоналістичних настроїв серед поневолених народів, і нове керівництво рішило по змозі знеутралізувати ці настрої деякими поступками, з одного боку, і заходами для поборювання націоналістичних рухів з другого. Страх перед революцією і страх перед Заходом, намагання зберегти ленінсько-сталінську систему, як передумову для дальшої експансії у світовому масштабі, виявлялися в суперечних часом по-тягненнях московсько-большевицької влади.

За останніх десять років послабшали терор і сваволя КГБ, поважно зменшилася кількість в'язнів у концтаборах, дещо розвіявся гіпнотичний страх, який сковував найменшу ініціативу за часів Сталіна. Населення, головню молодша генерація, починає поволі позбуватися віри у всесильність большевицької влади, яка у великій мірі сковувала думку. Треба ствердити, що до цього психологічного зламу причинилася у великій мірі повстанська і підпільна боротьба УПА і ОУН, а зокрема повстання в концтаборах, організовані в'язнями під проводом українських підпільників.

У зв'язку з обмеженням ролі КГБ — зросла роль партії і рівночасно з тим роль технічного управлінського апарату. Партійно-управлін-

ська бюрократія чимраз більше відривається від народних мас.

Управління промисловістю зреорганізовано в основному за територіальним принципом. Спочатку ця реформа мала наслідком деяку децентралізацію, що викликала т. зв. місницькі тенденції, але в останньому часі помічається зворот назад до тіснішої контролю з центру через т. зв. Ради Народного Господарства СРСР.

Намагання організаційними реформами і іншими заходами (цілинні землі, кукурудза, добрива, зрошення) піднести продуктивність сільського господарства, не ліквідуючи ненависної колгоспної системи, яка забезпечує Москві повну контролю над селянством і його найповніший визиск, ліквідація паразитарних МТС та деяке піднесення державних цін на продукти сільського господарства — всього цього було замало, щоб стимулювати селянство до продуктивної праці. Селянство втратило всяку охоту працювати на колгоспному лані.

В національній політиці дещо сповільнено шовіністичний русифікаційний курс, засуджено на 20-му з'їзді КПСС сталінську політику винищення народів, реставровано деякі зліквідовані під час війни національні „автономні” республіки, дозволено до певної міри плекати місцевий провінціального характеру патріотизм в рямцях загального „советського” патріотизму, який нічим не різниться від російського патріотизму. З другого боку ведеться політика сприяння русифікації з заборонаю їй протидіяти. З цією метою введено новий облудний закон про мову навчання в школах, який лишає вільну руку для всяких русифікаційних махінацій, обмежується розвиток національної культури обмеженням тиражів газет, журналів і книжок, накидуванням репертуару театрам і сценаріїв кінематографії, програм для радіо і телевізії, а також одвертою нагіркою на тих, хто пробує виступати за самостійний розвиток національної культури.

Після 20-го з'їзду партії в другій половині 1950-их років дещо поширено мізерні права і компетенції національних республік СРСР, однак ці заходи мали більш формальний характер, бо агентурні „уряди” національних республік не мають ні змоги, ні охоти прояв-

ляти будь-яку ініціативу. Вони залишаються маріонетками в руках ЦК КПСС.

Політика творення єдиної нації з народів ССРСР провадиться посилено з поміччю не тільки пропаганди „злиття націй у майбутньому комуністичному суспільстві”, але також практично через виміщування населення, переселення на цілині землі і новобудови Середньої Азії й Сибіру, де воно змушене русифікуватись.

В ідеологічній ділянці большевицькі вожаки під проводом Хрущова визнали за доцільне „відмолодити” свою здискредитовану ідеологію, надати їй динамізму. Для цього розвінчано „культ особи” Сталіна, викинено за борт заскорузлий догматизм і талмудизм, проголошено „поворот до Леніна”, „колективного керівництва” і „творчого марксизму”. Прикриваючись авторитетом Леніна, переведено ревізію його ідеології, щоб оправдати політику, диктовану фактами життя. Не будучи ще готовими до завоювання світу і побоюючись сили Заходу, в Москві відкинули ленінську догму про неминучість війни з капіталізмом і стали пропагувати „співіснування” і, крім революцій, „мирний шлях до соціалізму” з поміччю парламентарних метод у „капіталістичних” країнах.

Твердячи, що „соціалістична” система є вже сильнішою, ніж капіталістична, в Москві висунули зовсім не ленінську програму побудови комунізму в ССРСР до 1980 р., тобто ще до перемоги соціалізму в усьому світі. Щоб запобігти народним революціям у сателітних країнах, Москва мусіла зрезигнувати з накидування їм большевицької системи в усіх її деталях, зліквідувати Комінформ і дозволити своїм маріонетковим урядам у тих країнах провадити дещо змодифіковану політику.

Внаслідок десталінізації і деякого унезалеження сателітних країн, а також спроб приєднати тітовську Югославію до свого табору, ідеологічна монолітність большевицької системи захиталась. Постало кілька центрів комуністичного руху. Найповажніші розходження позначилися у відносинах з Китаєм, який заступає більш авантюриницьке становище і імперіалістичні пляни якого зударяються з московськими. Виникнення різних відтінків комунізму, підваження ортодоксальності і провідницької ролі Москви в комуністичному русі вносить ідеологічну дезорієнтацію серед членів КПСС,

дискредитує її в очах мас і розбуджує приспану думку.

З різних причин практичного характеру, а також для просування лінії „співіснування” Москва змушена була піти на розширення контактів з вільним світом. Цей контакт враз із ідеологічним захитанням всередині імперії дав поштовх до нових течій у літературі, мистецтві, науці, економічній і політичній думці, а також у побуті. Ці течії ростуть із стихійною силою, і Москва даремно старається їх загамувати або, принаймні, опанувати. Зростові критичної думки серед населення ССРСР сприяє у великій мірі також і зріст загального рівня освіти. І так, коли в 1939 р. на 1.000 осіб населення припадало в ССРСР 83 особи з середньою і високою освітою, то в 1959 р. ця цифра збільшилася до 281 осіб.

Нову програму КПСС, прийняту 22-им з'їздом, проголошено „програмою побудови комуністичного суспільства”, яка в наступних двох десятиліттях має бути зреалізована через досягнення матеріального достатку, нових суспільно-економічних відносин і виховання комуністичної людини. Всякі намагання розв'язати ці завдання дотепер мали дуже мізерний успіх, і є малі вигляди на те, щоб вони були розв'язані в майбутньому.

Найгірше для комуністів представляється справа з вихованням т. зв. советської людини, яка мала б позбутися всіх „залишків капіталізму” у своїй свідомості. Хоч вже давно ліквідовано т. зв. експлуаторські класи і хоч залишилась лише четвертина населення, яка пам'ятає дореволюційні часи, немає познак на те, щоб „капіталістичні пережитки” зникали із свідомості людей. Що більше, вони ширяться. Приватновласницька психологія процвітає у різних формах, релігійність зростає серед молоді, націоналізм поневолених народів стає щораз більш свідомим і скристалізованим.

Хрущовський режим вдається до драконівських засобів, щоб протидіяти цим тенденціям. Боротьба проти релігії привела до морального звиродніння серед деякої частини населення. З другого боку жорстоке визискування державою працюючих примушує їх здобувати засоби до життя недозволеними способами. З цього виникає хронічне розкрадання і марнування майна, проти якого не всілі нічого вдіяти

З АНГЛОМОВНОЇ ПРЕСИ ПРО АБН і п. Я. СТЕЦЬКА

ВІД РЕДАКЦІЇ

Вміщуємо внизу три уривки з англомовної преси, які подають прихильні інформації з пресових інтерв'ю, що їх давав цій чужомовній пресі п. Ярослав Стецько. Таких пресових конференцій за час побуту п. Я. Стецька в Америці і Канаді було декілька, як нпр. в Боффало старанням д-ра Нестора Процика, у Вашингтоні, Пітсбургу, як теж при участі також мейора міста в Клівленді. Поскільки така пресова і інформативна акція на зовнішньому відтинку має загально-український характер і приносить велику користь для всієї української громади, наш журнал і інші пресові органи повинні б зайнятися аналізою і ширшим навітленням таких пресових зустрічей Голови Центрального Комітету Антибольшевицького Бльоку Народів.

Поки наш журналістичний світ спроможеться, а зокрема наш журнал, на таку оцінку тих пресових інтерв'ю і їх наслідків, що позначаються щораз то успішнішим приєднуванням приятелів української визвольної справи, ми рішилися, щоб зберегти точну редакцію і щоб можна було англійський текст деколи вжити в дискусіях з чужинцями, а зокрема при спробах влаштувати подібні пресові конференції — не перекладати на українську мову, але зберегти мову пресової нотатки оригіналів, за що вибачаємось в наших читачів.

Telegram, Toronto, August 28, 1964

ARMS ASKED FOR REBELS BATTLING RUSSIAN GRIP

A man whom Premier Khrushchov recently called a "rascal" said yesterday that Western nations should cut diplomatic and trade relations with
~~~~~  
навіть загроза розстрілу. Московський режим змушений звертатися до нових засобів терору і донощництва — т. зв. народних дружин і груп сприяння партійно-державній контролі.

Гучні пропагандивні кампанії в стилі стахановщини — т. зв. соціалістичні змагання, бригади комуністичної праці, „українська година“, пропаганда т. зв. морального кодексу комунізму — все залишається здебільшого купою порожніх фраз, які, немов димова заслونا, прикривають нечуваний визиск робітника і банкрутство намагань Москви зробити робітників добровільними рабами, і у висліді створити тип комуністичної людини.

(Далі буде)

Communist countries and support armed revolution against Russian domination.

Yaroslav S. Stetzko, president of the central committee of the Anti-Bolshevik Bloc of Nations, told a press conference all Communist bloc delegates should be barred from the United Nations. **Called On U.S.**

He called on the United States to help free Cuba, North Vietnam and North Korea. A successful invasion of mainland China would need U.S. technical military assistance, he said.

Touring North America to gain support for his Munich-based organization, Stetzko said he is encouraged by the U.S. Republican party platform.

Nuclear age subversive warfare is replacing traditional warfare, Stetzko said. And could bring down the Russian colonial empire.

1968 Win.

Barry Goldwater might not win the presidential election this fall but a conservative candidate will be the winner in 1968, he predicted.

Republican foreign policy is firm and the Soviets respect firmness and strength, said Mr. Stetzko.

Star, Toronto, August 28, 1964

WEST MUST GIVE RUSSIA THE GATE TO SURVIVE — ex-UKRAINIAN LEADER

The West should break off all diplomatic and trade relations with the Communist world in order to achieve lasting peace. A former Ukrainian Premier said here yesterday.

Yaroslav Stetzko, president of the central committee of Anti-Bolshevik bloc of nations in Munich Germany, and premier of the Ukraine in 1941, said the free world should also exclude Communist countries from the United Nations or form an anti-Communist UN. Mr. Stetzko, who is here to gain moral support for his movement said: "Russia constantly utters the threat of a thermonuclear war, but is terrified by national liberation movements." Speaking at a press conference organized by Fred Stinson, former Progressive Conservative Member of Parliament for York Centre, Mr. Stetzko said co-existence with Russia as a policy of the West is bound to fail.

"Any speculation on a joint front of the West with Russia against Red China is also a mistake. The West and Soviet Russia have less in common

І. Карповиз-Дубиняк

СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ СЕЛО В СОВЕТСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Прочитавши такі нові советські повісті, як „Життя прожити” К. Басенка, „Образ” В. Большака, „Ти на світі одна” В. Вільного, „Поліщуки” Я. Стецюка, низку оповідань на колгоспні теми в журналах „Україна”, „Дніпро” і „Вітчизна” та довжелезну рецензію Г. Сивоконя на роман „Життя прожити” в журналі „Дніпро” (ч. 5, 1964 р.), можна зробити деякі цікаві висновки про сучасний стан колгоспів, про його керівництво та про колгоспне селянство в Україні.

~~~~~  
 than have Soviet Russia and Red China” he said.

Russia is “rotten to the core”, said Mr. Stetzko. “The strength of Communism lies only in the moral weakness of the West.”

Globe and Mail, Toronto, August 28, 1964

ANTI-RED URGES ARMED REVOLTS AGAINST SOVIETS

Western nations should rupture all diplomatic and trade relations with Communist countries and support armed revolution against Russian domination, Yaroslav Stetzko, president of the Anti-Bolshevik Bloc of Nations, said at a press conference in Toronto yesterday.

Mr. Stetzko described as a Ukrainian patriot by the host, Frederick C. Stinson, former Progressive Conservative member of Parliament for York Centre, said all Communist-bloc delegates to the United Nations should be excluded.

Their membership in that body constitutes collaboration with the “tyrannical enemy of the free world”, he said.

An anti-Communist UN would provide moral and political support to the national liberation underground movements struggling against Russian colonialism, Mr. Stetzko added.

The only alternative to a world thermo-nuclear war, he said, is military and other support for these liberation groups. Later he embellished this to say co-existence would lead to such a war.

He suggested the United States should have invaded Cuba along with the Cuban exiles at the Bay of Pigs assault in April, 1961.

Як пише в своїй рецензії Г. Сивоконь, колгоспникам села Ходоки нарешті „пощастило”. Після усунення з посту голови колгоспу демобілізованого майора Сторчака, який не вмів відрізати зяб від пару, після Павла Овчаренка, який наслідував культ керівництва районних партійних начальників, райком партії призначив головою колгоспу в Ходоках „путящого, розумного і твердого характером” члена партії Прохора Голобородька.

Новий голова міцно схопив за горло українських селян, яким настогидла колгоспна панщина. К. Басенко в повісті „Життя пожити” намагається змалювати П. Голобородька, як позитивного керівника, який усі колгоспні проблеми розв’язує, не рахуючись з інтересами селян, з погляду інтересів московської держави та компартії.

Згадуючи про свою працю в колгоспі с. Ходоки, Голобородько приходять до висновку, що він і його порадник — секретар обкому пертії Олена Лящ — перемогли колгоспників тим, що „не прилаштувалися під культ особи”, не підлещувалися партійним зверхникам, а були вірні своїм партійним переконанням і вказівкам Хрущова. К. Басенко у своїй повісті повчає, що треба, щоб керівник, зокрема голова колгоспу, мав твердий характер і активно **поборював всякого роду спротив українського селянства**. Це — ляйт-мотив повісти Басенка.

Голова колгоспу П. Голобородько у всіх своїх вчинках керується інтересами не колгоспників, а держави-поневолювача України, бо, коли не існуватимуть колгоспи в УССР, то не існуватиме й СССР.

Басенко пише, що „життя виправдує вчинки Голобородька”. Але Голобородькові приходить щоденно відчувати силу запеклого спротиву українських селян, які ненавидять колгоспну систему. Так, наприклад, Іван Десняк „ще й тепер уболіває за власним шматком землі, а до колгоспу — йому байдуже. Віз поламався — нехай душа у правління болить. Корова здохла — нову виростимо. Колгосп — це для Десняка ярмо, от що таке колгосп, якщо на нього хліборобськими очима глянути”.

Коли К. Басенко хоче в своїй повісті надати деякі риси людяности Голобородькові, то він сам же несамохіть їх заперечує.

— „Гадаєш, тобі скажуть: пробачаємо? — повчає Голобородька секретар обкому партії Олена Лящ (його коханка). — Ні, товаришу! Тобі скажуть найвищі керівники приблизно так: урожай нижчий від запланованого? Он воно що! Поля, значить, своєчасно не підготували? Агротехніку занехали? Людей не організували? Потурали їм? Гріш ціна вам, товаришу Голобородько! Ідіть волам хвості крутити, а на ваше місце ми призначимо іншого, справжнього керівника-організатора. Ось що тобі скажуть. Можуть ще сказати, що тобі начхати на потреби держави, що у тебе куркульський підхід до справи. Все можуть сказати”...

Дія в повісті „Життя прожити” починається в перші післявоєнні роки, коли московський окупант примушував українське селянство день і ніч працювати „до кривавих мозолів, до знесилення”. Коли ж селянство ще раз переконалося, що жадних полегш нема чого чекати, воно, як твердить К. Басенко, стало працювати, „аби день до вечора. Ентузіазмом і не пахне... Справа посувається немов на волах”... Але Голобородько — головний герой повісті — виліз з власної шкури і таки „вивів колгосп у передові”.

З повісті „Життя прожити” видно, як по селах України творилася і скріплювалась по війні упривілейована каста партійців. Селяни називали їх „фараонами”. По війні, як відомо, до сіл повернулося дуже мало чоловіків. Їх винищила імперіялістична Москва на „полі брані”, щоб здобути „світову перемогу”, уславитися своєю „непереможністю”.

На плечі жінок лягла вся колгоспна праця, і вони почали бунтуватися. „Всі ви розумні, — кажуть жінки „твердому характером” Голобородькові. — Жінотва живуча, жінотва потягне! Багато вас, начальників, над нами. Сторожами, бригадирами, вагарями, писарями, обліковцями повлаштувалися, в холодочку відлежуетесь. А трудодні всім порівну ділите!”

Коли ж Голобородько силою своєї влади, наперекір районному начальству, підвищує колгоспникам платню за вибирання картоплі, яка восени гинула в полі, бо „інакше не можна”,

— колгоспники беруться до роботи, працюють... тільки доти, поки не заробили собі картоплі рівно стільки, скільки треба їм на зиму. А решту залишили в полі і вона згинула. Це пряме свідчення в повісті К. Басенка про спротив селянства.

До голів колгоспів українське селянство ставиться так: „Сволота і гади, а спробуй виступити проти них — от! — селянин зукує здорovenну дулю. — У районі в них рука. Ясно?” (Розмова колгоспного бухгалтера Прищепи з колгоспником Т. Чернишем).

Голова райвиконкому Федорченко, в районі якого розташоване село Ходоки, повчає голову колгоспу: — „Одразу бери їх за горло, ось так! — Федорченко показує свою волохату руку, пальцями якої ніби міцно стискує селянина за горло. І голови колгоспів беруть! Колгоспне правління для них — це бутафорія, забавка у демократію, це дядьки з вусами, що засідають для проформи, з думкою яких рахуватись не потрібно”. Цього ж навчають парткоми та обкоми партії й секретарів колгоспних парторганізацій, а ті в свою чергу — членів партії.

Голови колгоспів, партначальники, найвищі зверхники дивляться на українське селянство як на потенційного або й активного ворога. „Усі ледарі, — говорять про селян голови колгоспів. — Усім начхат на колгоспні справи, всім їм потрібно тільки підкорятися, а не міркувати, а головам колгоспів — наказувати їм”.

В повісті „Образ” В. Большак змальовує голову колгоспу Степана Гайового, що головує в селі Лемешівці. В центрі повісті — проблема керівництва. Гайовий чимало докладав зусиль, щоб зробити колгосп зразковим. Він гнав людей на роботу, визискував їх понад силу, щоб перевиконати державні пляни заготівлі, допровадив до того, що господарство стало занепадати, а колгоспники категорично відмовилися працювати, бо ж „далі так не можна, помремо з голоду”... А вже пізніше, коли державні пляни перевиконано і колгоспники їли свій хліб з присадибних ділянок — газети заговорили про колгосп „Перше травня”, про Гайового, якого викликали на обласну нараду тваринників. Разом з ним викликали і колгоспних передовиків, щоб „поділилися досвідом”. На тій нараді все було так, як звичайно. Доповідь була довга і нудна.

Автор повісті „Образ” для ілюстрації „політичної” методи, яку застосував Гайовий, щоб вивести колгосп у передовики, пише:

„Як не було кому за плугом іти, до сівалки ставати (бо селянство відмовлялось працювати. — К.-Д.), Гайовий никав по селу, заходив у кожну хату, брав своїми жилавими, цупкими руками повне відро на лаві і хлюпав у піч. Там сичало, валом валила пара з-під комина.

— Ти що — збожеволів?! — широко розкривала очі господиня хати.

— З такими недовго й збожеволіти, — злісно вигукував Гайовий, виганяючи жінку до праці. А сам викидав на подвір'я горшки з хати, виносив їх на шлях і бив”...

Такі методи схвалювали в райкомі партії, і — колгосп став передовим. Райком наказував Гайовому — завертати людей, коли вони йдуть торгувати на базар. А селяни відповідали йому: „А хто за нас податки платитиме? Ти, товаришу Гайовий? Ви до нас тільки з лозунгами звертаєтесь!”...

Насамоті Гайовий міркував про підлеглих йому селян так: „Не пани — почекають”, „не пани — обійдуться”, „в селі я — єдина сила і влада, що зробила колгосп передовим. Мене шанують не тільки в районі, але й у республіці”... Ордени і медалі — ось що зачаровує голову колгоспу. Сам автор повісті вважає, що першою ознакою поваги кожного взірцевого совєтського керівника, наставленого над українським селянством, мусять бути ордени і медалі. Гайовий — офіцер-фронтник, як поворухнеться — „ордени на ньому так і сяють”. Призначений обкомом партторг в колгосп, він „приніс медалі до Лемешівки”.

Голова сусіднього колгоспу: „Людина грамотна, орденів стільки, що й не порахувати... Секретар райкому партії — „має бойові ордени, навіть Богдана Хмельницького”.

Гайовий — хитрий чоловік. Він живе у селі в нанятій, найгіршій хаті; не п'яниця. Якщо й вип'є з уповноваженим або начальством — так то ж служба велить. Щодо жіноцтва обережний. Але коли в колгосп приїде якийсь начальство, Гайовий не промине, щоб сказати: „Погляньте, яка хороша виросла у нас нова вулиця. Краса та й годі. Алеж то збудувалися — хто б ви думали? — всі колишні голови колгоспу. Призначать його на голову — він за-

кладає вже фундамент, і, дивись, за рік — хатка, як з води виринула. А яким коштом — ніхто не питає. У бригадирів — гірші, але теж гарні. Селяни жартують: за десять років можна все село перебудувати. А як? Кожного року ставити нового голову, заступника, бухгалтера, бригадирів, голову кооперації”...

„...Нові хати під черепицею у голови сільради, голови споживчої кооперації, в колгоспного комірника, у всіх сільських начальників”, — пише М. Шаповал у своїй повісті „Оляна”.

„...Хоч, може, і дорікне хтось, що оце будинок собі поставив, так на те відповім: чому ж я маю жити гірше за пересічного селянина, або ніж завгосп чи бригадир. Я ж — голова”... — пише М. Нечай у повісті „Людина живе любов'ю”.

Ну, а селянин як? Оті українські селяни, яких поневолила Москва, про яких галасує московсько-большевицька пропаганда, як про „творців історії?” „Не пани — почекають”, — кажуть голови колгоспів. „Справа не їхнього розуму”, — міркують високі й маленькі партійні начальники, що працюють відпоручниками Москви по селах України.

Тому й не дивно, що дід Варивода в селі Лемешівка, де головує Гайовий, прикидаючись незнайком, запитує на загальних зборах — культ це чи не культ, що начальство мешкає в гарних хатах, а селянство їсть у борозні цибулю з хлібом. З притаманним українським гумором дід Варивода повигадував всьому начальству на селі прізвиська: партторга колгоспу назвав „передовою статтею”, секретаря райкому партії з явною іронією — „другом народу”. Коли ж до Лемешівки прийшов аж з Москви „високий гість” — заступник міністра сільського господарства, то він сказав дідові Вариводі: „Що потрібно дядькові? Кусень житнього хліба, а не пундиків”...

Досить характеристичними є й розмови секретарів райкомів та обкомів партії з головами колгоспів і селянством. Так, коли голова колгоспу П. Овчаренко (повість „Життя прожити”) подав заяву, щоб його звільнили, то йому райкомівці заявили: „Зняти ми тебе, звичайно, можемо, а де гарантія, що новий голова кращим буде? Де? То ж бо воно й є! Так і селянам перекажи. Такої гарантії нема”...

Роман Кузар

НА ЯНІВСЬКОМУ КЛАДОВИЩІ

(Уривок з підготованої до друку повісти)

— Свя-ти-и-и-ий Бо-о-о-о-же! — несеться то заповітним об'явленням віри, то жалобним гимном, то протестом, то замирливим бальзамом душі по густо набитих вулицях міста. Довгою колоною, чоло на підходах до Янівських узгір'їв, а задня сторожа десь аж на Жовківських полях, рухається похід до своєї високої мети, до своїх вітчизняних Єлісейських левад. Попереду дужівництво, а за ним рясна, різновида паства; церковні люди, з корогами, хрестами, міські й сільські громади, жіноцтво, окремо дорослі, молодь і дітвора, приватні громадяни нарізно від зорганізованих рядів соколів, пластунів, воєнних ветеранів, орденів, лугів, числен-

„Багато чого ти не знаєш, — говорить секретар обкому партії голові одного колгоспу. — А я знаю. Тільки нікому ані слова про це. Чуєш? Дивись! — І секретар показав голові документ під грифом „секретно“, в якому визначалося норми заготівлі продукції і врожаю в колгоспах області. „Щось у сільському господарстві зле. У кожній газеті на цілу сторінку рапорти — і зобов'язання беремо, і виконуємо, і перевиконуємо, а насправді . . . хліба у нас нема“. . . Так говорять між собою два київські робітники наодинці, обговорюючи колгоспні справи та чергові хрущовські реорганізації.

Хоч цитовані вище повісті й закінчуються оптимістично, але вони, не зважаючи на намагання авторів прикрасити нужденне життя українського селянства в колгоспах, затушкувати їхній спротив московському окупантові, перекрутити й пересмикнути дійсні факти, свідчать про те, що колгоспне соціалістичне господарювання — антинародне і приречене на загибель. Не допоможе тут ніяка реорганізація.

Спротив українського селянства щороку зростає. Колгоспники залишають свої хати і втікають до міста. Цього року, подібно як і в минулих, на час збирання врожаю та обмолоту хліба на Україні ЦК КП УРСР зганяв з міст різних „шефів“ — студентів, робітників, школярів, службовців.

них товариств. Які б різниці їх походження, занятя, освіти, особистих уподобань не були, сьогодні всі споєні одним роздумом — про минуле, теперішнє й майбутнє отієї рідної спільноти дітей, дорослих і старців, що тут зійшлися заявити свою приналежність до єдиного національного тіла. Всіх єднає думка про минуле й майбутнє, живих і мертвих.

Струнчиться Славко, ступає гнучко відміряною ходою, а йти маршовим ладом, під такт загального вистукування підкутих черевиків так легко! Час від часу прихалцем оглянеться по пластових рядах, відмітить і на інших обличчях подібне почуття піднесення, що в ньому хвилює — ось як Батіг, що неподалік, гордо поруч Сави несе голову, а Верещук, із заднього ряду новаків, ще й якийсь загострений погляд, недружній і повний презирства, метає в бік різношерстої публіки, яка геть набила вікна й ганки кількаповерхових кам'яниць.

Алеж сьогодні навіть і Верещук здається Славкові ближчим, ріднішим, він очевидно мусять не абияк перейматися вагою хвилини й лютує супроти всіх отих гап, для яких наш священний обряд-похід певно ніщо іншого, як своєрідне циркове видовище. Цікаво Славкові, хто неприсутній з їхнього товариства, але, мабуть, нікого не бракує, такої численної участі ще не зазначав.

Як не напружується Славко, повертаючи голову то вліво, то вправо, піднімаючись інколи навшпиньки, а все ж таки ні початку, ані кінця похідної процесії не доглянути йому. Тягнеться вона предовгим, різнобарвним вужем-вервицею, поперерізувана місцями білими стрічками дівочих і жіночих груп, золотими цятками священства, чорними разками питомців, оливковими пасмами умундурованих гуртів, чорно-білими поясами чоловічих організацій, мінливими кораликами короков, вінків, прапорів, шарф, транспарентів і мерехтливих у сонці вишиванок і квітів. А над оцим незміряним живим потоком простилається омофор пісні, духовної й світської. Лунає вона, розлунає, хвилює з усіх-усюд. . .

Попереду завів саме хор питомців Духовної Семінарії, насичений бездонно-глибокими, темними красками панахиди „Со святыми упокой”... Глухо дуднять, мов із безодні, враз піднімаються все вище й вище, аж злітають до самого Всевишнього гарячі стони молитви... „Душу раба Твого, упокой”... Славка потрясає гнітюча хвиля проспіву, здається йому, що діткнула його якась важка й холодна замогильна долоня, огортає дріж, одначе переминяється тон пісні, і вже блаженним спокоєм вічності повіяло від неї... „І ніже ність болізни, ні печалі, но жизнь безконечная”. Ще не вривається, далі змагається розкотистий розспів, але вже доходять із-заду, заглушують попередні, нові, високі й світлі, як соняшні промені, тони й досягають у пристрасному виплигу — „Ти преславний козаچه” — свого апогею. Бурлить, клекотить пісня, переймає всю увагу хлопця, всього його одним могутнім замахом здобуває... „За тобою, Морозенку, вся Україна плаче”... Великий лицар це мусів бути, насторожено снуються Славкові думки, коли вся батьківщина його оплакує... „Ой Морозе, Морозенку”... — котиться й розкочується маршова пісня.

Хто це там справно, звучно й високо її виводить? Це студентський хор „Бандурист”, з Академічного Дому, — немов у відповідь, падають перекликання з уст до уст і досягають Славка. Он, хто вони, і зараз же згадалася різдвяна пригода, переслухана тоді коляда „Нова радість стала”, що так прикувала була його до місця. Такі вони високі, сильні, оці молоді мужчини з Академічного Дому, певне не одною піснею, а й іншими ділами займаються й честь народів приносять. І стало гордо юнакові, що таке патріотичне українське студентство. Полюбив їх зразу, глибоко й щиро. Коли з такою посвятою співають, то певно до великих діл вони готові, — загубився Славко в думках, згадав свою розмову в лісі з батьком, виринули знову перед очима три грізні літери, і він чомусь був певен, що хто-хто, а ці завзяті молодці, що так славно і з такою енергією співають, найкраще підходять до його уявного зразка тасмних бойовиків. Ще не визвучала в останньому зідханні ця пам’ятна пісня, а вже рознесли з іншого боку повільні, низькі й сумовиті звуки:

У дві пари несуть мари,
Доборовся ти, мій сину,
Занесуть друзі жовняри
В потратовану долину...

Це мистецький хор „Сурма”, зразу хтось передав вістку, виконував одну із своїх найкращих пописових точок. Дуже вразили Славка й закарбувалися в пам’яті повні болю й трагіки слова рефрену:

Не голосять, не розносять
Жалів-жалів на чужині,
Сиві дими тільки просять
Передасть поклін родині...

Нарешті, отрясися від незабутніх вражень, кидає юнак погляд вбік, на тротуар, і тут же бачить батька свого й Марусю, що супроводять його поглядами, ведуть з ним тиху розмову. А мама з Лесем дома — прошибає в думці. Ніяк не хочеться Михайлові Рогатиніві відставати, залишати хлопця свого самого, дармащо й у пластовому гурті, тож намагається держатись неподалік від нього.

Тут і там доводиться передиратися з дівчиною крізь густу стіну тіл, таке сьогодні стовпище народу, міркує Рогатин, що, не дай Боже, ще потолочать дівчурі на цвинтарі, слід же мати добре на увазі. Глядить він на свого хлопчину, і таким ще невеликим, некріпким він йому показується, навіть і пластова уніформа децю йому понад міру, а само воно таке бліде, щупленьке, наче хліба ніколи не бачило. Сам Рогатин задовольниться чимнебудь, щоб тільки дитині докупити чогось кращого попоїсти, проте дарма, нічого не помагає, мабуть вже вдалось воно таким малокровним, тендітним. А може й ті міські мури, хемічні випари з магазину причиною тому, ну, побачимо, чи хоч на оселі поправиться. На згадку про близький осельчаний реченець сина мимохить занило в Рогатина під серцем. Довго бо, довго не бачитиме його, на мить іще дорожчим став йому оцей непоказаний пластунок, уся його надія...

Враз спохопився й тугіше обхопив Марусину ручку в своїй затвердлій долоні. А вона що ж, винна хіба, що не хлопцем народилась? Стало йому враз ніяково, бо, ніде правди діти, завжди куди більше думок пов’язував з майбутнім сина, як доньки, а тут вона насправді не абияк в нього дівчинка. Таке цікаве, живлове, завзяте та й співоче... Аж усміхнувся батько.

ПОРЯДКОМ ОБГОВОРЕННЯ

Літописець

КОЛИ МОЛОДІ БУНТУЮТЬСЯ...

II.

У першій своїй статті з'ясував я коротко, як упродовж майже 60 років (кінець 19 ст. і перша половина 20 стол.) українська молодь, в першу чергу студентська — три рази проводила своєрідні „бунти” проти старших і три рази виграла справу, потягнувши за собою цілий нарід.

В останніх кількох роках на чужині переживаємо черговий „бунт молоді” проти старших, що є zarazом опозицією проти тієї „генеральної лінії”, що її проводять наші старші діячі в різних ділянках, головню — в молодечій і культурній.

У наших молодечих організаціях провід перебуває в руках старших, що колись належали до різних організацій у старому краю. Вони бажать продовжувати цю саму „генеральну лінію”, одначе в докорінно змінених обставинах нашого життя, і це зустрічає опір підростаючого покоління. Праця в наших молодечих організаціях, не зважаючи на розпучливі намагання їхніх провідників, постійно обнижується, набирає познач „соціального життя”, розваг, забав” пікніків і взагалі — „гуд тайму”...

Показчиком настроїв нашої молоді є наше студентське життя, що — на жаль — занепадає з кожним роком. Ще кілька років тому наша студентська централа — СУСТА — нама-

От і тепер заслухалась його Маринка в гучний хоровий спів і зараз же до нього з питаннями пристає: „А що це за пісня? Хто це так чудово виспівує?” Вирвавшись із своїх батьківських розважань, прислухається й собі Рогатин, веде зір до місця вилету добре знайомого йому маршру, зразу впізнає деяких членів відомого з концертів хору „Бояна”, тут же й поринає в гостро-політичний пісенний зміст:

Ви жертвою в бою нерівнім лягли,
З любови до свого народу,
Ви все віддали, що лиш тільки змогли,
І славу, і честь, і свободу...

(Далі буде)

галася надати нашому зорганізованому студентству якийсь сенс, якусь ідею, якісь постуляти, цілі, як, наприклад, збірка на Фонд Катедри Українознавства, праця у своєму, студентському середовищі, серед нашого громадянства та через чужих студентів. Були заходи поширити діяльність нашого студентства на середньошкілну молодь, як на майбутні, нові студентські кадри. Одначе, з кожним роком діяльність нашого студентства зменшується. Характеристичним показником цього є сумний факт, що, не зважаючи на кількакратні заклики у пресі взяти зорганізовано участь у Шевченківському здвизі у Вашингтоні, з того майже нічого не вийшло. Вправді, деякі поїзди з учасниками здвигу з дальших міст спізнилися, але студенти з найближчих околиць повинні були зібратися, як заповіджено, біля таблиці з написом „СУСТА” і взяти зорганізовану участь у поході.

Виявилось, що загал нашого студентства — байдужий на заклики своєї централі, на заклики Фонду Катедри Українознавства.

Правдоподібно, переважає думка, що за нашим студентським проводом стоять старші до радники, що їх не треба слухати... У деяких наших студентських товариствах є старші до радники, сеньйори, колишні студентські провідники, одначе їхня співпраця, що повинна б принести благословенні наслідки, зустрічає чимраз більший опір серед загалу нашого студентства.

У 1961 році на студентському конгресі в Дітроїті старшим громадянам, колишнім студентським діячам, на початку дуже нерado давали слово, по 2 чи 3 хвилини, тоді як витрачалось багато дорогого часу на особисті порахунки! Вкінці — зовсім не допустили до слова!

У 1963 році в Торонті на зустрічі українських студентів Америки й Канади деякі панелісти стали на зовсім „коекзистенційну” лінію, просто розпиналися за „культурний обмін” з советською Україною, а коли численні, запрошені старші гості намагалися переконати їх у

хибності тієї лінії, давали їм тільки по 2 хвилини часу. Деякі зі студентів і студенток вибухали якоюсь нечуваною досі в нас ненавистю й погордою до старших, а студент Мазуркевич навіть порівняв старших до... ослів, „бо так уперто стоять на становищі 1917 року!" Найсумніше, що президія зустрічі не закликала цього крайньо нетактовного „бессервіссера", щоб перепросив старших громадян за образу, — і ніхто зі старших не запротестував з місця, прийнявши цю нечувану в нас образу за „до-теп". Це було насправду пресумне видовище, коли наші студенти покликалися на опінії чужих і ворожих нам людей, ігноруючи, навіть не допускаючи до голосу деяких наших заслужених і посивілих у національній праці діячів.

У цьому році голосна була „кочубеївська афера", що попсувала багато крові нашої молоді та всьому громадянству. Управа клубу в Ньюарку повинна була наперед засягнути опінії в СУСТА й УККА, а потім рішатися на ризиковну імпрезу з енкаведистом — товаришем Кочубеєм. (Стверджено, що всі секретарі в советських посольствах закордоном мусять бути не лише партійцями, але й енкаведистами чи емгебістами, і то високої ранги!). В останній хвилині СУСТА і деякі громадські діячі намагалися вплинути, щоб цю ризиковну імпрезу відкликати, однак це їм не вдалося. Краще було її злегковажити, як наробити стільки шуму довкола неї! Хоч наша преса присвятила багато уваги цій афері, досі не устійнено понад сумнів, чи ця справа викликала бажаний нам відгомін серед американської публіки чи навпаки.

Однак — і це більш як певно — „кочубеївщина" затруїть атмосферу чергового студентського конгресу в 1965 р., бо значне число наших студентів вважає цю акцію за доцільну й корисну, як змаг між нами й представниками советського режиму, що його ми ніби виграли в Ньюарку.

Зовсім несподівано до цієї атаки на нашу „генеральну лінію" прилучився ще молодий інж. Мирон Куропась, один з провідників і ідеологів МУН-у, що в серії статей „Де наша молодь?" у „Свободі" зайняв наскрізь хибне становище — по лінії найменшого опору супроти повної асиміляції нашої молоді! На щастя, три відповіді у „Свободі" розбили в пух і прах недоречно плутанину п. Мирона Куропася, вика-

зуючи шкідливість таких занепадницьких міркувань, що обороняють асиміляцію, бездейність, байдужість до всього рідного, нехіть до науки українознавства, в ім'я повного пристосування до американського способу життя. Яке моральне банкрутство середовища МУН, коли його ідеолог так низько сів, хоч давніше так високо літав...

Наведені вище приклади своєрідного „бунту молодих" проти „генеральної лінії", що її скристалізували старші, які намагаються проводити її в життя, свідчать про деякий упадок тих високих ідей, „шалених дум", що їх леділяла на рідних землях наша молодь, зокрема наше патріотичне студентство, що завжди йшло в авангарді нації. Жахлива безідейність американської молоді, незацікавленість головними проблемами світу, що є ними в першу чергу боротьба з московським комунізмом і імперіалізмом, змагання за національну й соціальну справедливість, за визволення всіх без виїмку поневолених народів — мусить мати є має свій від'ємний вплив і на українську молодь. Навіть на рідних землях якийсь невеликий відсоток нашого студентства був байдужий до національних проблем, але тут, на американській землі, цей відсоток непомірно великий, далеко перевищує відсоток активістів.

Подібний „бунт" маємо в інших наших молодечих товариствах, особливо в тих, що намагаються зберегти високий рівень, ставлять високі вимоги до своїх членів, відстрашуючи багатьох своїм фанатизмом в обороні старих програм і метод праці. Деякі старші діячі своєю нетерпимістю до думок і поглядів інших, своїм ригоризмом і „капральським" підходом до молоді відстрашують багатьох, знеохочують, роблять співпрацю неможливою. Через те членство в наших молодечих товариствах не зростає, а упадає, бо з різних, часом благих причин відходять їхні члени від своїх організацій — і часто — пропадають для нашої справи...

Тому проводи всіх наших молодечих товариств повинні не відпихати нікого від себе, але — навпаки — притягати якнайбільше всю нашу молодь.

Очевидно, що можна й треба змінювати методи праці, шляхи для досягнення своєї мети, але не саму „генеральну лінію", що повинна залишитись незмінною.

Іскер

МАНДРІВКА НАРОДІВ

Фейлетон

В аналах еміграції буде напевно записано, що в днях 5-7 вересня ц. р. відбулась тут, на цій землі, мандрівка українського народу в екзилу. І що найбільшу хіба концентрацію змо-

Ні одна українська молода людина не повинна бути поза українською церквою, школою, молодечею організацією, від новацтва аж до студентських товариств, громад чи спортивних клубів. Утримання наших молодих поколінь при українстві та включення їх у визвольну боротьбу українського народу всіма можливими способами, методами й засобами — це наша „генеральна лінія"! Проти неї не повинен ніхто виступати, байдуже з яких причин. Покликатися на думки чужинців чи деяких наших маловірів, песимістів, вічних „малькотентів" і „збунтованих хамів", що бунтуються тільки проти своїх, але радо сприймають чужі, ворожі нам погляди, не принесе нікому чести, не допоможе нам, а тільки послабить наш визвольний фронт.

Можна дискутувати тільки про нові, відповідні до сучасних умовин методи і шляхи нашої суспільної й політичної праці, а не про зміну нашої „генеральної лінії"! Католицька Церква дискутує тепер на Ватиканському Соборі про нові способи й методи своєї великої праці, але свою „генеральну лінію", основи своєї віри не збирається міняти під впливом модерних часів.

Так само й українська молодь повинна думати над поліпшенням, усучасненням метод своєї внутрішньої та зовнішньої діяльності, а не над „бунтом" проти старших, проти нашої „генеральної лінії", що її так геніяльно виклав у Зверненні до української еміграції на чужині сл. п. ген.-хорунжий Роман Шухевич-Тарас Чупринка, командир УПА. Основою нашої „генеральної лінії" повинен бути безсмертний „Кобзар" Тарас Шевченко, з його золотими думками, що лягли в основу модерного українства.

Не слухаючи підшептів різних своїх і чужих лжепророків, але спираючись на заповіді найкращих синів України, ми зможемо дійти до своєї остаточної перемоги!

торизованих русичів віднотовано в неділю, 6-го вересня, на шляху ч. 209, десь так у половині дороги між „Союзівкою" й Оселею СУМА в Елленвілі. Що там діялось, на тому шляху, в неділю, скажемо, коло полудня, того не розкаже жаден язик і не опише жадне перо, — хіба автоматична ручка редактора „Крилатих", друга Леоніда Полтави, що має виїняткову легку руку до всяких барвистих репортажів.

Як чоловік немоторизований, я, звичайно, в таких випадках здаюся на ласку чи неласку добрих людей: візьмуть мене на розвору чи не візьмуть?.. Такі добрі люди, очевидячки, знайшлися в Гантері, на „Кобзарівці", і так само було в мене палке бажання глянути хоч би одним оком на 13-ий Ювілейний Здви́г СУМА, а вже, при цій нагоді, стиснути вояцьку руку пану сотникові Кононеву та якоїнебудь джінджурели з ним напитись.

Але що з того, що було палке бажання і підвода знайшлася, коли ця підвода насамперед застрягла в страшному „трефіку" на 209-ці, а потім не було де її, нещасної, запаркувати!

Ще в містечку Елленвілі, на червоному світлі, якісь земляки, що пробивалися на „Союзівку", гукнули нам навпроїзному:

— Як хочете дістатися на Сумівську Оселю, то запаркуйте машину під „Союзівкою", а туди, на СУМА, пішки йдіть. Там же тисячі авт обліпили всі шкарпи, всі береги, немає куди гуляйногою протиснутись, не то „Каделяком"!

Ей, міркую собі, земляки, видно, з конкурентійної партії, не хочуть, щоб ми пошанували своєю участю маніфестаційний здви́г, з нагоди 150-річчя з дня народження Батька-Тараса і 50-річчя створення Легіону Українських Січових Стрільців. Тому так нас відстрашують... Давай, вперед! — скомандували нашому шоферові, який уже почав хвилюватися, що вода в моторі ось-ось і завариться!

Далеко вперед ми не просунулись, але ще гірша біда була в тому, що через десять хвилин так нас зашпунтували, що не було права ворухнутись ні — вперед, ні — назад. А сидів з нами в машині один земляк, недавно прибувший з Аргентини, який ще дивився на цю, трохи дивну для нього країну, ніби перестрашеними очима, не дуже-то розуміючи, що довкола нього діється.

— То це все наші люди? — спитав тихим го-

Ділимося сумною вісткою з нашими Друзями і Українським Громадянством, що дня 5 жовтня 1964 р. в Гілсайд, Н. Дж. ненадійно відійшов у Вічність

бл. пам. мгр. ВОЛОДИМИР ПРИШЛЯК

уроджений 12-го жовтня 1908 р. в Бережанах (Раї) Зах. Обл. України, визначний суспільно-політичний діяч в Україні і на еміграції, член Організації Українських Націоналістів, Організації Оборони Чотирьох Свобід України (ООЧСУ) та багатьох інших українських товариств і установ.

Достойній Родині сл. п. мгр-а Володимира Пришляка складають найсердечніші співчуття Організації Українського Визвольного Фронту

В НЬО ЙОРКУ ВИДАНО ДЕВ'ЯТУ КНИГУ ПОЕЗІЇ ЄВГЕНА МАЛАНЮКА П. Н. „СЕРПЕНЬ”

Нью Йорк. — Заходом ньюйоркської групи молодих поетів цими днями вийшла тут друком нова збірка поезій Євгена Маланюка, найвидатнішого з українських еміграційних поетів, автора збірок поезій „Стилет і стилос” (1925), „Земля й залізо” (1930), „Земна Мадонна” (1934) та п'ятьох інших, в тому виданні в Нью Йорку 1959 року книжки поезій „Остання весна”. До виданої тепер збірки Євгена Маланюка „Серпень” увійшли нові його поезії, написані останніми роками, як також частинно деякі з давніших, зв'язані з загальним змістом збірки. Поділяється збірка на три цикли: „Дні”, „Серпень” і „Молитви” і завершується шкідом до оперового лібретто „Ярослав Осьмомисл”, написаного до плянованої опери композитора Йосипа Хоминського тієї ж назви.

ПРИЙМАЄМО ЗАМОВЛЕННЯ НА КНИЖКИ НАШИХ ІСТОРИКІВ: ПРОФ. О. ОГЛОБЛИНА і ПРОФ. М. ЧУБАТОГО.

лосом, кинувши оком на довгу зміюку автомашин перед і за нами.

— А хто ж би, як не наші! — відпалив шофер, трохи подратовано. — Нині заходить жидівський Новий Рік, то жидів на дорогах немає, тільки наші гасають, мов навіжені.

— Господи Боже! — зідхнув аргентинець і сльози зашклились йому в очах. — Подумаєш — скільки моторизації в українських руках! Та ж, мабуть, ціла Київська область не має стільки машин, скільки їх буде тут сьогодні, на сумівському З'їзді. Ех, Боже, Боже! Якби ми мали ці всі машини в місяці липні, двадцять років тому, коли тікали від червоних через Карпатські гори на еміграцію! . . .

І тут дорогий земляк розповів нам свою скитальчу одисею, — як то він тікав з родиною з Турки до Сянок і вже були близько мадярської границі, як по дорозі вкрали їм коней, а жінка вперлася і ніяк не хотіла зійти з воза, на якому, до речі, було кілька мішків цукру, мука, сало та інше добро . . .

— Ми з сином майже на колінах благали її, щоб кинула те все барахло і спасала життя! — тужив земляк з Аргентини, — а вона вперлася — ні та й ні! Сіла квочкою на возі, на тих проклятих мішках, а нас обидвох нагнала шукати коней. Так-то і на цих мішках, на тому салі, застукали її червоні партизани . . . А ми з сином вискочили з оточення лише з батоном і з уздечкою . . .

Поки земляк розповів нам свою родинну трагедію, поліція витягнула з лінії машину якогось патріота, що загорілась, і „трефік” рушив з місця. Проте ювілейного свята на Оселі СУМА нам не довелося таки бачити . . . Моторизований стейт-трупер махнув рукою, щоб ми не затримувались і поганяли далі, то ж ми лише іздалеку передали братній привіт сумівській молоді та поклонилися Пам'ятникові Героям Михайла Черешньовського, що виблискував срібним Тризубом на фоні чистого, блакитного неба.

**НЕМАЄ УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ БЕЗ
УКРАЇНСЬКОЇ КНИГОЗБІРНИ!
НЕМАЄ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГОЗБІРНИ БЕЗ
ВИДАНЬ ООЧСУ**

**ПРОГОЛОШУЄМО ВИПРОДАЖ КНИЖОК
ЗА ГОТІВКУ**

	Ціна в дол. була тепер	
Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Maze- ра — тло і постать, стор. 32	0.50	0.25
Е. Маланюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	0.25
Е. Маланюк: До проблеми большевизму, стор. 82	1.00	0.50
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої куль- тури, стор. 80	0.50	0.25
Е. Маланюк: Остання весна — (поезії) стор. 104	1.50	0.75
* Історія Русів, стор. 346	3.00	1.50
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	1.50
Д. Донцов: Правда прадідів великих, стор. 95	0.50	0.25
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та йо- го доба, стор. 410	6.00	3.00
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	0.50
О. Оглоблин: Українсько-московська уго- да, стор. 100	0.50	0.25
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська державність, стор. 24	0.25	0.15
О. Оглоблин: Думки про сучасну україн- ську історіографію, стор. 87	1.50	1.00
А. Книжинський: На дні СРСР, стор. 232	2.75	1.50
У. Самчук: Чого не гоїть вогонь (роман) стор. 288	3.75	2.00
Ф. Одрач: Щебетун (повість) стор. 294	2.50	1.25
Т. Ерем: Советський акваріум, стор. 142	0.50	0.25
Л. Старицька-Черняхівська: Останній сніг, стор. 44	0.50	0.25
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, стор. 154	1.25	0.50
М. Щербак: Багаття (лірика), стор. 64	0.75	0.50
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25	0.15
В. Гришко: Паяславізм в советській істо- ріографії і політиці, стор. 37	0.25	0.10
Б. Кравців: Людина і воєк (сл. п. Р. Шу- хевича-Чупринки), стор. 31	0.25	0.10

	Ціна в дол. була тепер	
РІЧНИКИ „ВІСНИКА" за 1960, 1961, 1962 (тверда оправа)	5.00	5.00
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, стор. 15	0.15	0.10
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань	2.50	1.25
В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31	0.25	0.10
П. Мірчук: З мого духа печаттю (25- ліття ОУН), стор. 30	0.25	0.10
П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63	0.50	0.25
П. Мірчук: Під покров Богородиці (свя- то УПА), стор. 32	0.25	0.10
П. Мірчук: Українська визвольна справа і українська еміграція	1.00	0.50
С. Збараський: Крути, стор. 104	1.00	0.50
Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00	0.50
П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00	1.00
П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50	0.25
П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (тра- гедія на 5 дій)	1.00	0.50
П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій)	1.00	0.50
М. Островерха: На закруті, стор. 142	2.00	1.00
М. Островерха: Великий Василянни, стор. 48	0.50	0.25
М. Островерха: Гомін з далека, стор. 127	1.50	1.00
О. Вабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00	1.00
О. Запорожець: В одвічній боротьбі стор. 370	2.00	1.00

АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ

Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine	3.00	1.50
N. Chirovsky: The Economic Factors in the Growth of Russia	3.75	2.00
N. Chirovsky: Old Ukraine	7.00	3.50

Замовлення висилати на адресу:

V I S N Y K

P. O. Box 304, Cooper Station
New York 3, N. Y.

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА"! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

По § 2.00 — С. Кіт, К. Кіт, А. Дзедик, Р. Цибик, П. Заблоцький, М. Давидяк, Т. Дурбак, В. Чех, І. Скала, А. Домарацький, А. Тимкевич, С. Парубчак, Е. Мацьків, В. Пелех, К. Бабенко, Возняк, П. Шпирка, В. Вистрицький, М. Лебедь, А. Куйбіда, В. Небеляк, О. Копей, Бекасевиц, О. Кіндзерський, нечиткий, М. Грицьковян, В. Васічко, І. Глітняк, В. Дуда, С. Коноба, М. Стоцько, В. Охоцький, А. Сенишин, Т. Черняхівський, Ф. Наливайко, нечиткий, М. Мостовий, А. Гайовський, М. Процак, П. Боднарченко, М. Пінковський, В. Сольчаник, Кравець, С. Гавіщак, П. Колісник, Ю. Королевич, М. Бурак, Н. Юречко, В. Плакида, А. Смержанюк, А. Стрижак, М. Гродецький, М. Козюпа, М. Вишатицький, І. Завісляк, І. Глемба, В. Ткач, А. Вус, Я. Дикий, Н. Паленицький, В. Медюх, С. Глібчук, В. Шпирка, Т. Рокецький, Д. Фляк, В. Цап, П. Маціборський, Ф. Гозанець, М. Дереш, М. Васкан.

По § 1.00 — К. Повелко, Г. Український, М. Закаляк, К. Гординська, Лозинський, В. Пітьо, П. Стедина, Гунчак, Карпенко, нечиткий, М. Чарнецький, Р. Полуліг, нечиткий, В. Співак, Г. Клим, І. Настюк, Приятель, нечиткий, М. Прядка, П. Гончаренко, нечиткий.

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО

Збіркова листа ч. 081. Збірщик Кавка Стенан.

По § 30.00 — П. Опацький.

По § 20.00 — О. Воронич.

По § 15.00 — В. Логошняк.

По § 10.00 — П. Гупаловський, Укр. Банк — Парма, „Самопоміч“ Клівленд, В. Осадців, І. Олійник, І. Білинський, Д. Палайда, Т. Гатлан, А. Молинь, В. Якимець, Т. Петрів, І. Марич, Рибій-Дзюба.

По § 5.00 — С. Кавка, І. Николаїв, С. Кузьма, О. Добрянський, С. Маланчук, Г. Коваль, Г. Побіл, В. Мацех, М. Мельчишин, І. Карпінський, М. Равль, В. Черкес, І. Лацуга, В. Кметь, І. К. . . . , Я. Кубин, В. Дучинський, І. Ющак, І. Дубас.

По § 4.00 — Клюб „Лемко“, О. Гринишин.

По § 3.00 — В. Німлович, М. Біжик, М. Жовнір, І. Маленіч, К. Чабан, І. Комарницький, В. Сікора, М. Сліпець, Ф. Бенко.

По § 2.00 — В. Чопко, В. Молодило, Ю. Монастирський, М. Зінків, І. Павлюк, І. Іваницький, О. Залуцький, В. Багрій, М. Медвідь, М. Лазаревич.

По § 1.00 — Н. Смеречинський, Т. Дмитерко, В. Хрін, С. Гурко, І. Тарнавська, Е. Пацула, Т. Васараб, М. Лумань.

Збіркова листа ч. 082. Збірщик В. Ясевич.

По § 10.00 — Р. Воляник, д-р Я. Кривяк.

По § 5.00 — М. Чухрай, д-р М. Грушкевич, М. Сковлень, М. Колодій, Лев Кусяка.

По § 3.00 — В. Німлович, І. Юськів, Галат-Аламчик.

По § 2.00 — А. Ніч, С. Луців, М. Парута, С. Буцак, П. Вогуславський, А. Острогін, Г. Пиріг, М. Сридьяк, П. Андриєвська, К. Галат.

По § 1.00 — П. Довганюк, Д. Мачалаба, Зеня Ярош, І. Кузьняк, Р. Паньчак.

Збіркова листа ч. 083. Збірщики: Костів Ольга, Цішкевич Анна.

По § 10.00 — Микола Горбаль.

По § 5.00 — І. Королик, М. Мітрук, О. Гук, Т. Кірик, М. Зорій, І. Павник, В. Семків, Н. Нидза.

По § 3.00 — М. Кушак, П. Рогольський, П. Маньдзій, М. Сивий, М. Охрін, М. Данило, Павло Підгорський.

По § 2.50 — М. Василюшин.

По § 2.00 — Т. Шинечко, Д. Ягольницький, Іваночко, М. Іваночко, Діба, нечиткий, нечиткий, В. С. Небеш, С. Вирста, М. Ревнюк, І. Вучковський, М. Лішлаский, Пітрівський, В. Стригун.

По § 1.50 — Петро Вдовин.

По § 1.00 — О. Крук, Коник.

По § 0.50 — Юрко Павлюк.

Збіркова листа ч. 084. Збірщик М. Василюшин.

По § 3.00 — Хадрик П., І. Срук, К. Лисий, П. Ткачук.

По § 2.00 — Т. Лесів, К. Гдушук, П. Кінаш, П. Шарбура, В. Служала, Ф. Явін, В. Майдан, А. Соляк, М. Городиский, Д. Виростек, М. Гриць.

По § 1.00 — К. Кімрас, І. Даруш, М. Кіш.

Збіркова листа ч. 085. Збірщик Погляд-Пішкевич.

По § 10.00 — Г. Кріслатий, С. Кріслатий.

По § 6.00 — М. Вамічанець.

По § 5.00 — М. Погляд, С. Воляник, В. Онисько, А. Вовк, А. Влашків, М. Терконяк, В. Двуляк, І. Оліяр, Пусак.

По § 4.00 — С. Дрост, Костів.

По § 3.00 — М. Оленьчук, П. Стецяк, Муцина, В. Стрийський, В. Кострик, П. Владика.

По § 2.00 — П. Оленчук, М. Солонина, Слободян, Т. Лесів, Ю. Яримкевич, Галуґа, С. Шевчук, Ф. Венко, В. Болапій, Вербенець.

По § 1.00 — С. Кісіль, С. Тереньтюк, К. Китраль, Василів, Вучковський.

Збіркова листа ч. 086. Збірщик Іван Грушевський.

По § 5.00 — І. Грушевський, І. Івашкевич, М. Івашкевич, М. Синечко.

По § 3.00 — М. Оленчук.

По § 2.00 — О. Оленчук, С. Буцький, І. Муреник, І. Яременко.

Збіркова листа ч. 087. Збірщик Андрій Стецяк.

По § 10.00 — М. Гейниш.

По § 5.00 — Ю. Гамуляк, І. Кульбачинський, Г. Льореско.

По § 3.00 — Г. Завадівський, Е. Коссак, В. Вородай, І. Іваницький, Анна Головчак.

По § 2.00 — Андрій Мартянців, Федір Ясечко.

По § 1.00 — Федір Губенко, Олекса Сидоренко, Константин Невдобій.

Збіркова листа ч. 088. Збірщики: Савицький Савчак.

По § 5.00 — І. Савицький, І. Стадник, Т. Василик.

По § 4.00 — М. Наконечний.

По § 3.00 — Т. Швабінський, М. Сиваник.

По § 2.00 — М. Верхола, Й. Ковальський, К. Вайденко, Г. Бойко, І. Слободян, В. Яцишин, Трохищенко, С. Сивий, Я. Гергель, І. Сведюк, І. Гринь, М. Сахарчук, М. Кушнір.

По § 1.00 — І. Кубіський, І. Комарницький, В. Андріанович, о. Е. Боднар, О. Побивайло.

(Продовження збірки в наступному числі)

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ ЩИРЕ СПАСІВ!